ФАЗО ШУНҚОРЛАРИГА ШАРАФЛАР!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СССР

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ,
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

49 йил чиқиши,
№ 86 (13.646).
12 АПРЕЛЬ. 1967 йил
ЧОРШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

БУГУН КОСМОНАВТИКА КУНИ

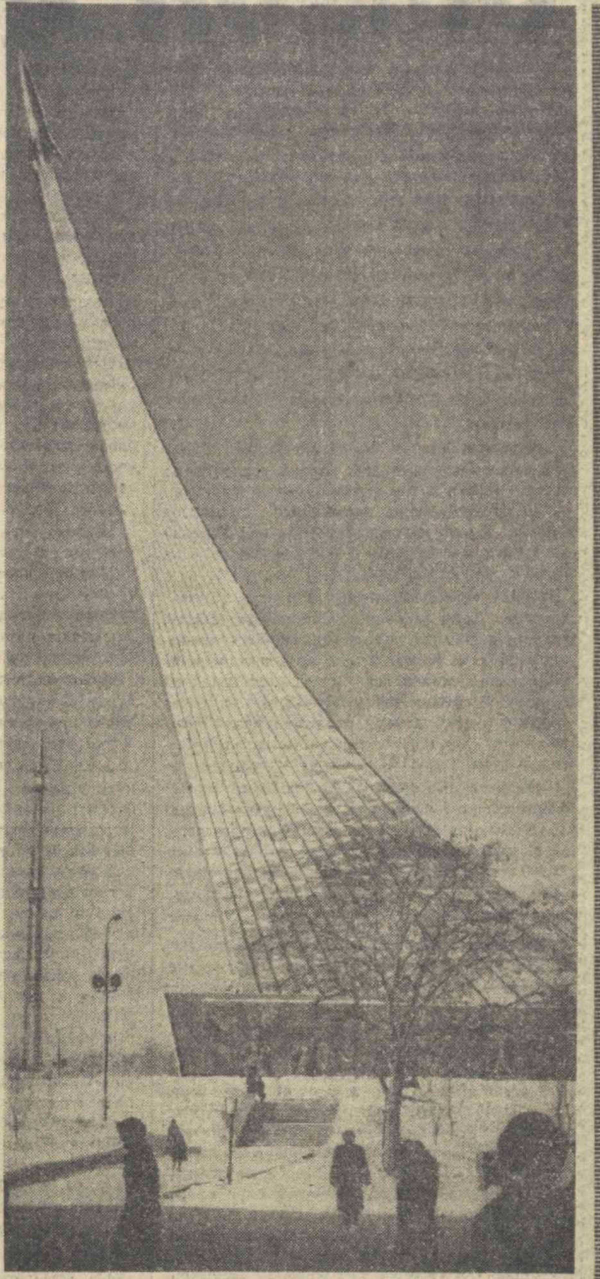

КОСМИК ДАВРНИНГ ТОНГИ ВА КАМОЛОТИ

ЕР КУРРАСИДАГИ кишиларнинг юраги Гагарин табассумидан яйраб кетди. Жаҳонда биринчи космонавт космик фазони забт этишда ўз социалистик ватани биринчи бўлганлигини абадийлаштирибгина қолмади. Унинг парвози инсон доҳасининг имкониятларига бўлган ишончни янги поғонага кўтарди. Дунё тақдирида илмий техника тараққиётининг роли янгича намоён бўлди.

ТАССнинг бундан олти йил аввал эълон қилган қисқа хабарида, 1961 йилнинг 12 апрель кунида Совет Иттифоқида тарихда биринчи марта инсоннинг космик фазога парвози амалга оширилди, дейилган эди. СССР космонавт-учувчиси Ю. А. Гагарин тушган «Восток» космик кемаси ер йўлдоши орбитасига чиқарилган эди.

Ушанда жаҳон матбуотининг ёзишича, совет кишисининг биринчи космик парвози инсониятнинг космик фазога бевосита кириб бориш даврини очиб, жаҳон маданиятининг энг йирик воқеаларидан бири бўлиб қолган эди.

«Биринчи бўлиб 1957 йилда ернинг сунъий йўлдошини учирган, 1959 йилда биринчи бўлиб ойга етган, ниҳоят, ўтган йили биринчи бўлиб космосдан ерга ҳайвонларни қайтариб туширган Совет Иттифоқи ҳозиргина жаҳонга космик фазо Христофор Колумбини берди», — дейилган эди ўша кунларда Франс пресс агентлиги хабарларидан бирида.

Ю. Гагарин парвозидан сўнг воқеаларнинг шиддат билан ривожланиб борганлигини жаҳонда биринчи совет ер сунъий йўлдоши учирилганидан сўнг космонавтиканинг мисли кўрилмаган тезлик билан ҳаракат қилганлиги билангина таққосласа бўлади. Космонавтиканинг ҳозирги куни Октябрь 50 йиллигининг улуғ байрами билангина эмас, яқинлашиб келаётган космик давр ўн йиллиги билан ҳам ёғдулангандир. Бу — икки табаррук юбилей санасининг тўғри келишигина эмас. Социализм ватани инсоният учун космосга ҳам йўл очиб берганлигининг чуқур маъноси бор. Бундан буёнги бутун илмий техника тараққиётини мана шу революцион одимни назарда тутмай тасаввур этиш қийин. Космик даврнинг ўнинчи йилида фан ва техника ойни ўрганишда ажойиб муваффақиятларга эришди. Совет техникасининг муваффақиятлари туфайли ернинг табиий йўлдошига оҳиста қўниш проблема бўлмай қолди ва буни америкаликлар ҳам такрорладилар. Совет Иттифоқида ой табиатини бевосита ўрганишда янги марра босиб ўтилди. «Луна-13» совет автоматик станциясида ўрнатилган аппаратлар ёрдамида ой тупроғи текширилиб, ой бетининг асосий характеристикалари аниқланилди. Ерга энг яқин осмон жисмини ўрганишдаги тараққиёт мана шу ишларсиз мумкин бўлмасди.

Космосни ўрганиш ишида халқимиз эришган улуғ ғалабалар мамлакатимиз қудратининг ўсиб бораётганлигини ёрқин ифодалади. Бу ғалабалар инсоният фозил кишиларининг космосни ердаги кишиларга хизмат қилдириш орзуларига жавоб бера олади.

Фазо қаҳрамонлари В. И. Ленин мавзолейи трибунасида (чапдан): В. М. Комаров, К. П. Феоктистов, Б. Б. Егоров, Г. С. Титов, П. Р. Попович, А. Г. Николаев, В. Ф. Биковский, В. В. Николаева-Терешкова, Ю. А. Гагарин, А. А. Леонов, П. И. Беляев.

В. Савостьянов фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

МОСКВА. Фазогирлар шарафига ўрнатилган ёдгорлик. Бу ерда Космонавтлар хиёбони барпо этилади.

Н. Грановский фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

СОЗ ЭКИНГ

Социалистик давлатимизнинг 50 ёшлик тўйини ўтказиш учун зориқиб кутилаётган ажойиб кунлар, қайноқ дамлар бирин-кетин ўтиб бормоқда. Бизнинг серқуёш ўлкамиз эса юбилей арафасининг кўркам баҳорига аллақачон етиб келиб, унинг ҳаётбахш ҳавосини эммоқда. Улкамизда баҳор. Бу — юбилей йили баҳори, зафарлар йили, тўй-тантаналар йили баҳори.

Наврўзнинг яхши бошланиши йилнинг хайрли бўлишидан нишона. Мана, баҳор кирганига бир ой бўлди. Осмондан тушган намга ер тўймоқда. Далалар кўкатлар билан безанмоқда, ғалла майсалар ҳар кун бир яшнамоқда. Чорва тўйинчилиги бошланди. Дон ҳам, моллар учун ем-хашак ҳам мўл бўлишига зўр ишонч бор.

Бу йил илк баҳордан бошлаб жуда катта майдонларга мева, тон кўчатлари ўтқазилди. Келгусида бу боғларнинг мевасини еган ҳар бир киши тарихий юбилейни мамнуният билан эслайди. Сабзавотчиларимизнинг ташвиши кўпайиб кетди. Улар муборак йилнинг тўкин дастурхони учун ноз-неъматларни мўл етиштириш йўлида астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Айниқса пахтакорларимизнинг ҳиммати катта. Улар 4 миллион тонналик юбилей йили хирмони учун йил бошиданоқ кенг фронт бўйлаб қизғин курашга отландилар. Шоймардон Қудратов бошлиқ чўлқуварлар ҳаракати, икки забардаст колхознинг социалистик мусобақани кучайтириш тўғрисидаги ташаббуси тобора кенг қулоч ёймоқда. Мусобақадошлар чақириғига жавобан хўжаликлар ўртасида 40 центнерчилик ҳаракатига қўшилаётган қанчадан-қанча колхозлар ҳамма жойда пахтадан мўл ҳосил етиштириш учун реал имкониятлар мавжуд эканлигини айтмоқдаларки, бу, «оқ олтин» диёримизнинг пахтачиликда қанчалик илгарилаб бораётганлигига ёрқин далилдир.

Бир неча кундирки, ерга чигит қадалмоқда. Жанубий районларда анчагина бригада, звенолар аллақачон экишни тугалладилар. Катта-катта майдонга барвақт уруғ ташлаган колхоз, совхозлар анчагина бор. Ҳамма область, районларда ҳам экиш кетаётир. Ҳатто Хоразм области ва Қорақалпоғистон АССРда ҳам бир қанча хўжаликлар экишга киришган. Лекин кейинги кунларда ҳавонинг ўзгариши, баҳорнинг дастлабки вақтларига нисбатан ёғингарчилик кўп бўлиши, ҳароратнинг пасайиши натижасида жойларда чигит экишни оммавий равишда кучайтириб юбориш имконияти бўлмаётир. Маълумки, апрелнинг биринчи ўн куни экишнинг энг қизғин ва кулай даври ҳисобланади. Бу йил эса апрелнинг дастлабки беш кунида 5 процентга етар-етмас ерга чигит экилди. Кейинги беш кун мобайнида ҳам жиддий силжиш бўлмади. Айниқса шимолий районларда экиш агрегатлари тўхтаб қолди.

Чигит экиш — энг нозик иш. У қулай агротехника муддатини, тупроқнинг яхши ишланиши ва об-тобига келишини, мўътадил ҳарорат бўлишини талаб қилади. Агар шу шароитлар бўлмаса, уруғни ерга ташлаб қўйишдан фойда чиқмайди. Ортиқча намга тушган чигит чириб кетиши мумкин. Ёки чигит етилган жойга экилсаю, ҳарорат етарли бўлмаса, у кўкармай ётаверади. Шунинг учун ҳам пахтакорларимиз қулай фурсатни кутмоқдалар. Лекин вақт ўтяпти. Бобо деҳқонларимиз «эрта эксанг эрта йиғасан» деб бежиз айтмаганлар. Тўғри, пахта майдонларининг деярли ҳаммаси шудгорланган, экиш олди ишлари муваффақиятли бажарилган. Қулай пайт бўлиши билан ҳамма ерда экишни қисқа муддатда ўтказиб олиш мумкин. Аммо, қулай вақт қачон келаркин, деб кутиб ўтириш ярамайди. Бундан буён ёғин ёғиши, ёки ҳаво бирдан исиб, ер бети қуриб қолиши эҳтимол. Буни кўзда тутиб иш юритиш, ҳар икки ҳолатда ҳам имкон борича экишни барвақт ўтказиб олиш чорасини кўриш керак.

Аввало, энг зарури, ҳар қандай шароит юз бераётганига қарамай, ердаги намни тўла сақлаш чорасини кўришдир. Ҳаво исиб кетганда шудгордаги намнинг кўтарилиб кетмаслиги учун ҳамма агротехника тадбирларини амалга ошириш лозим. Республикамизнинг ер шароити ҳар хил. Қумлоқ, қуруқ тупроқли зоналарда ер тез етилади. Бундай жойларда экишни давом эттириш, вақтни қўлдан бермаслик керак. Шу билан бирга бошқа ерларда ҳам экишни тўхтатмаслик чораларини кўриш зарур. Ҳозирги кунда агрономларнинг, хўжалик раҳбарларининг ўрни далада. Улар ҳар бир картани кўздан кечириб боришлари, етилган тупроққа чигит ташлашни бир зум ҳам кечиктирмасликлари керак.

Энг муҳим агротехника тадбирларини амалга ошириш билан экишдаги кечикишнинг ўрнини қоплаш мумкин. Чигит ташлаш билан бир вақтда ерни ўғитлаб кетиш бу йил жуда ҳам зарур вазифадир. Бу усулни кенг қўллаш, экиш агрегатларига ўғитлагичларни ўрнатиб ишлатишга зўр аҳамият бериш керак. Шундай қилинганда чигит тез униб чиқади, тупроқнинг захри кўтарилиб, ғўза яхши ривожланади.

Деҳқон ҳисоби билан ҳамал чиқиб, совур киряпти. Совурда намгарчилик кўп бўлса ҳам ҳарорат етарли бўлади. Тупроққа тушган уруғнинг чириш хавфи камаяди. Бу вақтда ёмғир кам ёғиб, ҳаво бирдан исиб кетиши ҳам ҳеч гап эмас. Бинобарин, деҳқон бундан буён фақат чигитни қулай фурсатда экиб олиш ташвишини тортмоғи, фан ютуқлари ва илғор тажрибалар асосида иш олиб бориши керак. Шу куннинг жанговар шиори — вақтида, соз экишдир.

Чигитни экиб кетавериш билан иш битмайди. Экишнинг самарали якуни, уруғни ердан текис ундириб олиш билан ўлчанади. Шундай бўлгач, чигит ташланган ҳар бир карта, ҳар бир қатор ва уяни текшириб бориш, кўкариб чиқиши эҳтимол тутилган жойларда вақт ўтказмай қайта экиш чораларини кўриш керак. Ерда нам кўп бўлган, тупроқнинг захри ҳа деганда кўтарилиб кетмаётган бу йилги шароитда чигит тушган қаторларга экишдан сўнг дарҳол гўнг солиб чиқиш усули жуда қўл келади. Бу усул колхоз ва совхозларда илгаридан қўлланиб келмоқда. Эндиликда ундан чигитни тез ва бир текис ундириб олишда кенг фойдаланиш пайти келди.

Пахта — ўзбек халқининг асосий бойлиги ва миллий ифтихори. Шон-шуҳратимиз бўлган «оқ олтин»нинг осмон ўпар хирмонларини бунёд этиш юбилей йилининг шарафли вазифасидир. Муборак тўйга арзигулик тўёна билан бориш ҳар бир совет халқининг энг эзгу нияти бўлса, бизнинг пахтакорларимизнинг нияти совет пахтачилигини янада юқори чўққиларга кўтаришдир. Бу йўлда олиб борилаётган жанговар кураш, ғайрат-матонат, ҳиммат ва ихлос пахтакорларимизга руҳ ва бардамлик бахш этади. Улар ҳар қандай шароитда, ҳар қандай қийинчиликларни енгиб, кўзлаган марраға етадилар.

Ҳозир республикамиз пахта далаларида ҳар хил манзарани кўриш мумкин. Жанубий районларда илк экилган чигит ердан кўкариб чиқди, шимолий районларда эса экишга киришмаган хўжаликлар кўп, Умуман республикада экиш суст бормоқда. Вақт эса ўтиб бораётир. Пахтакорлик шаънимиз, анъанамиз бунга йўл қўймайди. Бинобарин, агротехника тадбирларини изчиллик билан қўлланиб, чигитни белгиланган муддатда экиб олиш учун ҳамма чораларни кўрайлик.

ДЎСТЛИК МУСТАҲКАМЛАНЯПТИ

Ҳар куни дунёнинг барча қитъаларидан «Тошкент, Охунбобоев кўчаси 1- уй» адресига хатлар келиб турибди. Бу хатларнинг ҳар бирида чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа қилиш Ўзбекистон жамиятидан республиканинг ҳозирги куни тўғрисида, Совет ҳокимиятининг 50 йили мобайнида юз берган ўзгаришлар тўғрисида ҳикоя қилувчи материаллар юбориш сўралади.

Жамият активининг 11 апрелда бўлган кенгашида унинг катта ва фахрли фаолияти тўғрисида гапирилиб, совет дўстлик жамиятлари союзи иккинчи Бутуниттифоқ конференцияси якунлари ва Улуғ Октябрнинг шонли байрамига тайёргарлик вазифалари муҳокама қилинди. Совет дўстлик жамиятлари союзининг бўлим мудири Г. Г. Ефимов шу масала юзасидан доклад қилди.

Ўзбекистон дўстлик жамияти президиумининг раиси Х. С. Шукурова, жамиятнинг Андижон бўлими раисининг ўринбосари Ю. Отабеков, Совет — Покистон маданий алоқалар жамияти бўлимининг раиси республика Фанлар Академиясининг академиги Е. Х. Тўрақулов, Ўзбекистондаги дўстлик жамияти президиумининг аъзоси, республика Фанлар академиясининг академиги Т. Қориниёзов ва бошқа сўзга чиққанлар мана шу соҳалардаги дастлабки ташаббус ҳақида гапириб бердилар.

Жамият чет эл ташкилотларининг илтимосига биноан чет мамлакатларга юбориш учун «Ўзбекистон Совет ҳокимиятининг 50 йили мобайнида» ва «Ўзбекистон хотин-қизлари» деган фотовиставкалар, китоб виставкалари, республика ҳақида магнитофон плёнкасига ёзиб олинган ҳикоя, ўзбек халқ ва замонавий музикалари ёзилган грамофон пластинкалари, киноленталар, махсус брошюралар ва бошқа материаллар тайёрлаб қўйди. Чет эллик меҳмонларнинг сўровларига қараганда, буларнинг ҳаммаси уларнинг Ўзбекистон кунлари ва ҳафталикларини ўтказиш учун зарурдир. Ҳиндистон, Венгрия, Польша, Непал ва бир қанча бошқа мамлакатларнинг жамоат ташкилотлари шундай байрамлар ўтказиш ниятида эканликларини билдирдилар.

Баъзи бир чет эл жамоат ташкилотлари Ўзбекистон билан алоқаларни мустаҳкамлаш учун юбилей йилида Ўзбекистон республикасида дўстлик декадаларини ўтказиш истагини билдирдилар. Ҳиндистонлик ва венгриялик дўстларимиз шундай таклифларни қилганлар. Кенгашда йиғилганлар бу хабарлардан қувондилар. Ҳозир Ўзбекистон жамияти бундай учрашувларга фаол тайёргарлик кўряпти.

Жамият активистлари курашаётган Вьетнам билан алоқаларни ривожлантиришга катта эътибор бердилар. Улар якдиллик билан қабул қилган резолюцияларида Америка агрессорларининг жиноятқорона ҳаракатларини бутун Ўзбекистон жамоатчилиги номидан қораладилар. АҚШ қўшинларининг Жанубий Вьетнамдан чиқариб олиб кетилишини, ВДР территориясини бомбардимон қилишни тўхтатишни қатъий талаб қилдилар. Ўзбекистон меҳнаткашлари бундан буён ҳам қаҳрамонона Вьетнам халқи билан қардошларча бирдамликни мустаҳкамлаб бораверадилар, деб таъкидланади резолюцияда.

Кенгашда жамият активистларининг катта группасига совет дўстлик жамиятлари союзининг Фахрий ёрлиқлари берилди. (ЎзТАГ).

РСФСР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИДА

МОСКВА. 11 апрель. (ТАСС). Бугун эрталаб соат 10 да Катта Кремль саройида еттинчи чақириқ РСФСР Олий Советининг биринчи сессияси очилди.

Сессияни энг кекса депутатлардан бири, РСФСР Композиторлар союзи правлениесининг секретари А. Г. Новиков очди.

Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов Ю. В. Андропов, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев ўртоқлар, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. А. Мюрисеп, СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. П. Георгадзе, СССР Олий Совети Президиумининг аъзолари президиумда пайдо бўлганларида депутатлар уларни самимий кутиб олдилар.

Академик, СССР Фанлар академиясининг вице-президенти М. Д. Миллионшчиковни депутатлар якдиллик билан Россия Федерацияси Олий Советининг Раиси қилиб сайладилар.

РСФСР Олий Совети Раисининг саккиз ўринбосари ҳам сайланди: депутатлар М. М. Амиров, К. Е. Борисенко, В. Ф. Мазовка, А. Т. Никондрова, Н. С. Призежев, М. И. Субботин, Г. С. Файзуллина, Н. Д. Фрайонов.

Мажлис депутат М. Д. Миллионшчиковнинг раислигида ўз ишини давом эттирмоқда.

Сессия регламенти ва кун тартиби тасдиқланади. Сессия муҳокамасига қуйидаги масалалар киритилди:

1. РСФСР Олий Совети мандат комиссиясини сайлаш.

2. Халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва уларнинг сифатини яхшилаш тўғрисида.

3. РСФСР Олий Совети доимий комиссияларини тузиш тўғрисида.

4. РСФСР Олий Совети Президиуми фармонларини тасдиқлаш.

5. РСФСР Олий Совети Президиумини сайлаш.

6. РСФСР ҳукуматини — РСФСР Министрлар Советини тузиш.

Депутатлар РСФСР Олий Советининг 15 кишидан иборат мандат комиссиясини сайладилар. Депутат Н. Л. Коновалов комиссиянинг раиси қилиб сайланди.

Сессия кун тартибидаги иккинчи масалани муҳокама қилишга ўтди. РСФСР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари депутат А. М. Школьников «Халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва уларнинг сифатини яхшилаш тўғрисида» деган темада доклад қилди.

Н. В. ПОДГОРНИЙНИНГ АФҒОНИСТОНГА САФАРИ ТЎҒРИСИДА

Афғонистон подшоси Муҳаммад Зоҳир шоҳ ҳазрати олийларининг таклифига мувофиқ СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний 1967 йил 30 майдан 2 июнга қадар расмий визит билан Афғонистонда бўлади.

Республика областларида беда экишнинг бориши тўғрисида 1967 йил 10 апрелга бўлган МАЪЛУМОТ

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — жами экилган майдон, учинчи стун — планнинг бажарилиш проценти, тўртинчи стун — ўтган йили шу муддатгача планга нисбатан процент ҳисобида экилган эди.

Самарқанд	16120	124,0	64,5	Тошкент	15178	90,3	73,8
Қашқадарё	6610	108,4	89,1	Андижон	9166	82,6	72,8
Фарғона	10056	107,0	82,8	Сирдарё	19785	81,1	112,6
Бухоро	9055	100,6	81,7	Хоразм	2152	53,8	71,9
Сурхондарё	7402	100,0	69,6	ҚҚ АССР	2784	21,8	38,1

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ БИРИНЧИ СЕССИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ ТЎҒРИСИДА

Еттинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг биринчи сессияси шу йил 13 апрелда эрталаб соат 10 да Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мажлислар залида очилади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлари 12 апрелда эрталаб соат 10 дан 14 гача ва соат 15 дан 20 гача, 13 апрелда эрталаб соат 9 дан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Мажлислар залида рўйхатга олинади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ОҚСОҚОЛЛАР КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Оқсоқоллар кенгашининг мажлиси 13 апрелда эрталаб соат 9 да Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мажлислар залида ўтказилади.

БУГУН КОСМОНАВТИКА КУНИ

ОСМОН ЙЎЛИ

Космонавтика куни муносабати билан «Новости» матбуот агентлиги мухбирининг СССР учувчи-космонавти, Совет Иттифоқи Қаҳрамони **Валентина Николаева — Терешкова** билан қилган суҳбатини берамиз:

Одамнинг космосга учиши ғоят қийин ва ажойиб иш. Шунинг учун ҳам у учувчи-космонавтдан маънавий ва жисмоний кучга эга бўлишни, жуда кўп нарсаларни билишни талаб этади. Валентина учувчи-космонавт бўлгани учун ўз касбини кўкларга кўтаряпти, деб ўйламанглар. Тўғри, ерда ҳам жуда нозик ва мураккаб мутахассисликлар кўп. Лекин космосда аҳвол тамомила ўзгача. Одам у ерда мутлақо бегона ва ўрганилмаган оламда ҳаракат қилади.

Кейинги йилларда биз космос ҳақида жуда кўп нарсаларни ўргандик. Лекин, у ҳали ҳам инсон табиати учун бегона. Космос нимаси билан инсонга бегона деган савол туғилиши мумкин. Ҳамма нарсаси билан бегона! У ерда ҳаёт учун, нафас олиш учун ҳеч нарса йўқ. Космос тамоман бўшлиқ.

Табиат ўз сирларини ҳамон пинҳон сақлаб келяпти. Ҳали биз одамзоднинг ўзга планеталарга парвозида нималар кутаётганлигининг ҳаммасини билмаймиз. Тўғри, фан тараққий этар экан ҳамма нарса муваффақиятли ҳал бўлади. Одамнинг ҳам маънавий кучли, жисмонан бақувват бўлиши талаб қилинади. Чунки, бирор бир қийинчилик ва кутилмаган тасодифларда ўзини йўқотиб қўймасин.

Инсонни космосга парвозининг ўзиёқ фанимизнинг нақадар юксак чўққиларга эришганлигини кўрсатади. Космонавтнинг парвозга тайёрлашда парашютдан сакраш муҳим ўрин эгаллайди. Тайёргарлик программасига нима учун парашютда сакрашнинг киритилганлигининг сабаблари жуда кўп.

Космонавт учун қайси мутахассислик энг муҳим ўрин эгаллайди? Албатта космонавт учувчи — парашютчи бўлиши керак. Космосга парвоз жуда катта тезлик билан боғланган. Учувчи учишдан олдин ўша ердаги ҳолатни кўз олдига келтириб, маълум бир хулоса чиқара олиши лозим. Парвозга бирин-кетин йўл олган Юрий Гагарин, Герман Титов, Андриян Николаев, Валерий Биковский ва бошқаларнинг учувчи-қирувчи бўлганлиги тасодифий эмас. Баъзилар сўрашлари мумкин: Константин Феоктистов, Борис Егоровлар қандоқ қилиб учишди? Чунки уларнинг бири олим, иккинчиси врач. Бу ерда шуни унутмаслик керакки, улар космонавтлар билан бирга тайёргарликдан ўтдилар, бундан ташқари Феоктистов ҳам, Егоров ҳам экипаж аъзолари эдилар. Экипажни эса учувчи, авиация инженери Владимир Комаров бошқарди.

Космосни айланиб ерга қайтиб тушиш олдидан космонавтлар иккисидан бирини: кемада қолиш, ёки парашютда сакрашни танлаб олиши керак. Агар борди-ю, пультни бошқаришда авария рўй берса-чи? Тайёргарлик кўрмаган киши бу ерда қандай ҳолатга тушиб қолишини кўз олдингизга бир келтиринг-а. Авария рўй берганда эса экипаж аъзолари алоҳида-алоҳида сакрашлари керак. Бундай пайтда қайси бирини танлаб ўтиришга вақт йўқ, чунки секундларнинг ўзи ҳамма нарсани ҳал қилади. Агар одам ўзини шундай аҳволга тушиб қолсам нима қиламан, деб тайёргарлик кўрмаган бўлса жуда қийин бўлади.

Ҳамма нарсани автоматика ҳал қилади дейлик, аммо кутилмаган аҳволга тушиб қолиш, ҳавода кемадан ташқарига чиқиш космонавтнинг руҳий ҳолатига таъсир қилади. Ерга қўниш пайтида ҳам ракетадромдан бошқа ерга қўниш, ҳисобни нотўғри олиш сакровчи учун анча хавфлидир. Масалан, кемада икки космонавт бор дейлик. Аппаратлар сигнал бериб, космонавтнинг сакраши кераклигини билдиради. Космонавтнинг креслоси кемадан ажралиб, кейин космонавт парашют билан сакрайди.

Шунинг учун ҳам парашютда сакраш космонавтга тайёргарлик давридаёқ ўргатилади.

Менимча парашютда сакраш билан ҳавода сузиш ўртасида анча фарқ бор. Парашютда сакрашни қиш шароитида ўрганса яхши бўлади. Бунинг учун алоҳида лабораториялар, махсус самолётлар бор.

Алексей Леонов парвоздан кейин ўз таассуротларини бизга сўзлаб берганда мен ўзимни хаёлан унинг ўрнига қўйиб кўрдим ва кемадан ташқарига чиқдим.

...Мана мен шлюздаман. Қопқоқ очилди, мен космос билан ёнма-ёнман, фақат мени скафандрим ажратиб турибди. Ўзимга ўзим шошма, ҳамма нарсани бажар, машқларни эсла дейман. Кемага қарайман. Менинг мўъжизакор уйим! Мана Ер. Яшил. Ҳаворанг. Кабинадагига қараганда бу ердан жуда яхши кўринади. Пастда эса ёшликдан таниш бўлган дарё, денгиз, кўллар. Тўғрисини айтганда қўрқув инсон билан баравар туғилади. Лекин, шундай нозик ҳолатда бирор минут бошқа хаёлларга бориш ҳамма ишни аксига айлантириб юборади.

Парашютда сакраш кишида ўз кучига ишончни, техниканинг бехато ишлашини талаб қилади. Кемадан ташқарига чиқиб парашютда сакрар экансан космос билан Ер орасидаги масофани фақат сузиш билан ўлчаш мумкинлигини биласан. Аниқ ҳаракат қилишинг керак. Оёқни ҳам, бошни ҳам ҳаракат қилдира билишинг керак. Шошмасдан, ўзингни тута билган ҳолда ҳамма нарсани ўйлаб ҳаракат қилишинг керак. Қўлларни аста-секин ҳаракатлантириш, оёқни ҳам ўргатилганга мувофиқ ҳаракатлантириб тушиш керак. Масофа қисқариб боряпти...

Пастда эса она-Ер! Тушганингдан кейин эса шунча узоқ масофани парашют билан босиб ўтганингни ҳам унутасан. Чунки она-Ер устида турибсан...

ИЗМА-ИЗ

(Достондан парча).

Нигоҳлар қадалди осмонга яна,
Кўзларда чайқалар юлдузлар
гарди,
Космолёт учмоқда:
Чўғланган игна
Гўё кўк барқутни қавиб борарди.
Табриклар тўлқинин
сиғдиролмасдан,
Эфир ҳам бу маҳал кетгандир
қизиб.
Космолёт гуриллар,
кўкда беҳосдан —
Дуч келган сайёра уйқусин бузиб,

Балки уйғотиш ҳам шартмасдир
жуда,
Уёқда кундуздир ҳозир эҳтимол.
Ер эса — уйқуда.
Чўл ҳам уйқуда.
Ухлар тонг олдидан ҳаттоки
шамол.
Чўлнинг ўртасида олим бир ўзи
Тиззага қўл тираб ўлтирибди тек.
Фақат,
космолётга эргашар кўзи.
Радио телескоп косаларидек.

Вақтнинг оқишини унутган бутун.
Унга кор қилмасди саҳарги аёз.
Эшитмас юрагин зарбли дук-
дукин,
Гўё кўкда ўзи этарди парвоз.

Уйғониб кетгандай енгил энтикди
Кема уфқ узра бўлганда ғойиб.
Дилдан беихтиёр шу уч сўз чиқди:
— Ажойиб,
ажойиб,
ажойиб...
«Ажойиб» дегани ҳайратдан эмас,
Қарз олмас ақлни,
Илми ҳам улкан.
Аслини айтганда, фазовий кема
Унинг қўлларида дунёга келган.

Бойлик орттирмади шунча йил
яшаб,
Силлиқ жиҳозларга қўймади ихлос,
Минг туп гул экмади боғбонга
ўхшаб,
Бир оддий космолёт яратди, холос.

Нотинч ҳам эмасди парвоздан
кўнгли,
Нур — кема тақдири ишончли
қўлда.
Фазокор азамат —
унинг ўз ўғли,
Ҳа, унинг ўз ўғли ўлтирар рулда.
Уни чулғаб олган бу антиқа ҳис
На хавотир эди
ва на ҳаяжон...
Олим чўл кўксида ўй суриб ёлғиз,
Аста тонг отганин сезмасди ҳамон.

Ҳусниддин ШАРИПОВ.

ИККИ УЧРАШУВ

Журналист ён дафтаридан

Бундан икки йил олдин Сочида дам олаётган эдим. Ёз ойлари эди. Бир кун хонамга кирсам, стол устида кичкинагина қоғоз турибди. Унда қуйидаги сўзлар ёзилган экан: «Эртага паркда космонавтлар билан учрашув бўлади. Хоҳласангиз бирга борамиз. Александр Арустименко». Менга хат ёзиб қолдирган киши «Черноморская здравница» газетасининг ходими бўлиб, у асли қўқонлик эди.

Эртаси куни паркка қараб йўл олдик. Одам зич. Эстрада саҳнасига Андриян Николаев ва Валерий Биковский, Алексей Леонов чиқиб келди. Қарсак ва «ура» садолари ҳамма ёқни босиб кетди. Космонавтлар ўтиришга улгурмасларидан саҳнага «рус авиациясининг бобоси» Борис Россинский ҳам чиқди. Яна қарсак.

Биринчи бўлиб Россинский сўз олади. У, устози Жуковский ҳақида, доҳий Ленин билан учрашгани ҳақида, ўзи ясаган дастлабки учув аппаратида ҳавога кўтарилгани ва Яуза дарёси устидан бир ярим минут давомида учиб ўтгани ҳақида гапириб берди. Кейин космонавтлар йиғилганларга ўз ишлари, турмушлари, учишгача бўлган тинимсиз тайёргарликлари тўғрисида мароқ билан ҳикоя қилиб бердилар. Шу пайт одамлар орасидан беш-олти ёшлардаги қизча чопиб чиқа бошлади. У шаҳдам қадам билан Алексей Архипович Леоновнинг олдига келди-да, қўлидаги катта гулдастани унга узатди. Алексей Леонов қизчани даст кўтариб эркалатди ва пешанасидан қайта-қайта ўпиб, қулоғига шивирлади. Қизча хурсанд бўлиб орқасига чопиб кетди...

Алексей Леонов белни олиб, шу ердаги учрашувдан эсдалик бўлсин учун Дўстлик хиёбонига гул кўчати эка бошлади. Кўчат ўтказиб бўлгандан кейин Алексей Леонов дўсти Беляев билан бирга эсдалик дафтари турган стол олдига келдилар ва унга қуйидаги сўзларни ёзиб қолдирдилар: «Ҳар бир киши ўз ҳаёти давомида, албатта дарахт ўтказиши керак. Биз эккан дарахтлар ҳам бепоён Ватанимизнинг ажойиб курорт шаҳри бўлган Сочининг ҳуснига ҳусн қўшишини истардик».

... Эртаси куни эрталаб эса биз яна Алексей Архиповичнинг оиласи турган хонага йўл олдик. У Фрунзе номли санаторийда дам олаётган эди. Алексей Архиповичнинг оиласи учинчи қаватдаги балкони денгизга қараган каттагина хонага жойлашган экан.

— Тортинмай кираверинглар, — деди у қўнғироқ тугмасини босганимизда. Алексей Архипович худди расcомлардек кийиниб олган эди. — Лекин уят қилмайсизлар, ҳамма нарса сочилиб ётибди.

Алексей Архипович ўғлим билан мени думалоқ стол атрофидаги стулларга ўтқаздида, дарров олдимизга мева-чева, минерал сув қўйди.

— Дўстлар, — деди у кулимсираб, — гарчи мен сизларнинг серқуёш республикангизда бўлмасам-да, лекин у ҳақда жуда кўп мақтовларни эшитганман. Республикангизнинг «оқ олтин» ўлкаси эканлигини эса мактабдаёқ билиб олганман. Лекин Ўзбекистонга алоҳида боришга, албатта ҳаракат қиламан.

Кейин у ўзининг 1965 йил 18 мартда фазога қилган парвози, Ернинг гўзаллиги айниқса тепадан яққол кўзга ташланиши ҳақида шавқ-завқ билан ҳикоя қила кетди.

Алексей Архипович ўзининг яқинда Озодлик ороли — Кубада бўлганлиги ва у ерда қуёшнинг ботиш пайтини расмга олганлигини сўзлаётиб, каттагина расмни кўрсатди. Кейин у Ернинг фазодан кўринишини тасвирловчи иккинчи расмни ҳам кўрсатди.

Биз фазо қаҳрамони билан ярим соатча гаплашиб ўтирдик. Кетадиган бўлиб ўрнимиздан турганимизда ўғлим Серёжа Алексей Архиповичдан, эсдаликка расмини олишга розилик беришини илтимос қилди.

— Ие, шу кўринишимда олаверасанми? — деди у кулиб. Ўғлим аппаратини шиқирлатди.

Хайрлашаётганимизда Алексей Архипович биз орқали Ўзбекистон меҳнаткашларига қизғин салом йўллади. Давримизнинг ажойиб кишиларидан бири бўлган Алексей Архипович билан бўлган ана шу икки учрашувимни қачон эслар эканман, совет кишисининг нақадар буюклигига ва шу билан бирга оддийлигига, камтарлигига қойил қоламан.

Ник. АРТЕМЬЕВ.

«КОСМОС» ЁДГОРЛИГИ ТУРГАН ЖОЙДА...

Москва шаҳар Совети ижроия комитети космос қаҳрамонлари хиёбонини барпо этиш тўғрисида қарор қабул қилганлигини ТАСС хабар қилган эди. Шундан бери бир неча ой ўтди. Биз атоқли ҳайкалтарош А. П. Файдиш-Крандиевскийдан шонли воқеага тайёргарлик қандай бораётганлигини гапириб беришини илтимос қилдик.

— Қисқача гапирадиган бўлсак, иш бетўхтов бормоқда, — деди ҳайкалтарош. — Маълумки қаҳрамонлар хиёбонида космосни биринчи бўлиб очган Ю. Гагарин, биринчи аёл космонавт В. Николаева-Терешкова, «Восход» экипажи аъзолари Павел Беляев билан Алексей Леонов, ракета-космик системаларнинг энг йирик конструктори Сергей Павлович Королев портретлари қўйилади.

Космосни биринчи бўлиб очган Гагариннинг портретини Лев Кербель ишлади. У Москвадаги Карл Маркс ҳайкалининг авторидир. Гагариннинг янги портрети — ҳайкалтарошнинг космонавт билан биринчи сафар учрашуви эмас. Буни 1961 йилдаёқ бошланган аввалги ишни битказиш деса бўлади. Григорий Постников ҳам космос темасида ишлаётган янги ҳайкалтарош эмас. Унинг «Юлдузларга!» деган ҳайкали маълумдир. У, кўпгина космонавт-учувчилар, жумладан, Валентина Владимировнанинг ҳам портретларини ишлаган. Биринчи аёл космонавт портретини ишлаш Постниковга топширилган. Космос қаҳрамонларининг ҳайкал портретлари бронзадан қуйилиб, гранит супаларга ўрнатилади.

Қаҳрамонлар хиёбонида ўрнатиладиган монументларнинг авторлари қаторида М. О. Баршч билан А. Н. Колчин борлигини ҳам айтмоқ керак.

Жаҳонда биринчи космос қаҳрамонлари хиёбони Совет ҳокимиятининг 50 йиллиги нишонланадиган шу йилнинг 4 октябрида «Космос» ёдгорлиги ёнтида очилади. Ўша куни жаҳонда ернинг биринчи сунъий йўлдоши учирилиб, космос даври бошлаб берилганлигига 10 йил тўлади.

А. РОМАНОВ.
(ТАСС).

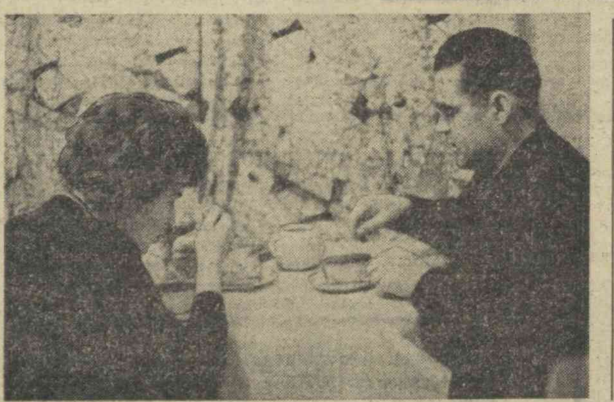

ЖАҲОН ҚОЙИЛ

СССР Қуролли Кучларининг Марказий музейида иккита алоҳида зал бор. Заллардаги барча экспонатлар космонавтикага бағишланган.

Экспозиция К. Э. Циолковский ва биринчи реактив учиш аппарати лойиҳасини ихтиро этган Н. И. Кибальчичнинг портретлари билан бошланади. Ватанимизда қурилган дастлабки ракеталарнинг моделлари ҳам шу ерга қўйилган.

Атоқли совет олими ва ракета-космик система конструктори С. П. Королевнинг портрети қўйилган бўлим алоҳида қизиқиш туғдиради. Ойнинг тескари томонини суратга олган планеталараро автоматик станциянинг модели, «Восток» кемасининг бошқариш пульти намойиш қилинган.

Космонавтлар номига планетанинг ҳамма томонларидан келган совғалар ва табрикномалар Совет космонавтлари Ю. Гагарин, Г. Титов, А. Николаев, В. Попович, В. Биковский, В. Николаева-Терешкова, В. Комаров, Б. Егоров, К. Феоктистов, Ф. Беляев, А. Леоновларга нисбатан жаҳон жамоатчилигининг қизғин хайрихоҳлик туйғуларидан далолат беради.

«ЧАЙКА» ВА «ЛОЧИН» ҲУЗУРИДА.

Биринчи космонавт аёл Валентина Николаева-Терешкова академиянинг физика кабинетида лаборатория иши олиб бормоқда.

●

Андриян Николаев навбатдаги машғулотга тайёрланмоқда.

●

Дам олиш кунида.

●

Сон-саноқсиз хатларни кунда кўздан кечиришга тўғри келади.

●

«БИРИНЧИ ҚАДАМ». Валентина Николаева-Терешкова қизчаси Алёнушка билан.

●

Космонавтлар Валентина Николаева-Терешкова ва Андриян Николаев тушки овқат пайтида.

(ТАСС ва АПН фотохроникаси).

Ғиждувонда семинар

БУХОРО («Совет Ўзбекистони» мухбири). Ғиждувон район партия комитети колхоз, совхозлардаги хотин-қизлар советларининг икки кунлик семинар-кенгашини ўтказди.

Семинар-кенгашда район партия комитетининг секретари Ш. Мансурова КПСС XXIII съезди қарорларини амалга оширишда хотин-қизлар советларининг вазифалари тўғрисида доклад қилди. Бу ерга йиғилган юздан ортиқ хотин-қиз активларига Калинин номли, Энгельс номли, «Гулистон» колхозлари хотин-қизлари советларининг иш тажрибаси ибрат қилиб кўрсатилди. Семинар-кенгашда «Оила ва никоҳ», «Мактабда ва уйда бола тарбияси» деган темалардаги докладлар ҳам тингланди.

Ибрат

Редакция почтасидан

Улуғ Октябрнинг 50 йиллик юбилейи нишонланадиган кун тобора яқинлашмоқда. Республикамизнинг меҳнат аҳли бу қутлуғ байрамни муносиб туҳфалар билан нишонлаш иштиёқида яшаяпти, ижодий меҳнат қиляпти. Редакциямизга келаётган хатлар оқими худди шундан — халқимизнинг ижодий куч-ғайрати тобора жўш ураётганидан, партиямизнинг улуғвор режаларини амалга оширишда билимини, маҳоратини сарфлашга тайёр турганидан далолат бериб турибди.

Табиийдирки, юбилей олди социалистик мусобақасида коммунистлар, комсомоллар бош-қош бўлмоқдалар, ишда шахсий ибрат кўрсатмоқдалар. Хатларнинг аксарияти мана шу тиним билмас кишиларга бағишланган.

—Колхозчилар М. Рўзиев, Т. Турсунов, Ж. Раззоқов каби камтар, тиришқоқ, миришкор коммунистлар билан ҳақли равишда фахрланадилар, уларга тенглашишга интиладилар, — деб ёзади И. Каримов Уйчи районидаги Калинин номли колхоздан юборган хабарида. —Партия ташкилоти ҳисобидаги 70 коммунистнинг ҳаммаси ана шундай илғор, янгилик изловчи кишилардир. Улар хўжаликнинг ҳамма соҳаларини комплекс юксалтиришда жонбозлик қиляптилар.

Қорақалпоғистон Автоном республикасидан И. Мадгазин йўллаган мактубда Амударё районидаги Охунбобоев номли колхоз бригадири, райком аъзоси С. Раҳимованинг жўшқин фаолияти ҳикоя қилинади. Ўртоқ Раҳимова ўзи бошчилик қилаётган бригадада ҳосилдорликни ошириш билан қаноатланмай, район экономикасини ривожлантириш, қишлоқларни ободонлаштириш, турмуш маданиятини юксалтиришда ҳам ибрат кўрсатмоқда.

Шу райондаги Максим Горький номли колхоз партия комитетининг секретари А. Нажмиддинов «Ҳамиша изланишда» сарлавҳали мақоласида хўжалик коммунистларининг шу кунлардаги ташкилотчилик ишлари, Совет ҳокимиятининг 50 йиллиги шарафига социалистик мусобақани авж олдириб юборганликлари муфассал баён этилади.

Келаётган кўпчилик хатлар умумхалқ контролига қўмаклашувчи группа ва постларнинг фаолиятига бағишланган. Бу табиий. Чунки бутун республикамизда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг қарори асосида тежамкорлик ва иқтисод қилиш юзасидан оммавий кўрик бошланди. Кўрик комиссиялари корхона ва хўжаликларда маблағларни тежаб-тергаб сарфлаш, фойдаланилмаётган резервларни ишга солиш борасида кўпгина фойдали таклифларни киритишмоқда. Самарқанд шаҳридан М. Мардиев, Задарё районидан С. Зайнобиддинов, Ҳазорасп районидан А. Рўзметов, Бухоро шаҳридан А. Мадаминов, Шаҳрисабз районидан Ҳ. Ражабов, Ленинск шаҳридан Т. Комилов, Ғузор районидан Р. Бекбоев, Яккабоғ районидан М. Муҳаммадиев, тошкентлик Ҳ. Саъдуллаев, Ғаллаорол районидан У. Тожиев ўртоқларнинг йўллаган мактубларида шу ҳақда гап боради.

... Кеча бошланган ёмғир ҳамон тингани йўқ. Шундай бир пайтда ёши анчаларга бориб қолган бир киши кўчама-кўча юриб, меҳнаткашларга хушхабар етказишга ошиқади. Унинг номини Ленин районидаги Энгельс номли колхознинг кексаю ёши ҳурмат билан тилга олади. Ғуломжон ака Исроилов 38 йилдан бери шу колхозда почтальонлик қилади. Шу вақт ичида салкам 300 минг километр йўлни босиб ўтди. СССР Алоқа министрлиги жонкуяр ва толмас хушхабарчини «Почта аълочиси» нишони билан мукофотлади.

Қани энди ҳамма алоқа ходимлари ҳам ўртоқ Қ. Холмирзаев ёзиб юборган почтальонга ўхшаб ишлашса. Афсуски, жойлардан келаётган хатларда айрим алоқа бўлимларининг ходимлари ўз бурчларига масъулиятни чуқур ҳис этган ҳолда қарамаётганлари, бунинг оқибатида меҳнаткашлар газета ва журналларни, хат ва телеграммаларни вақтида ололмаётганлари маълум қилинади. Самарқанд районидан Ҳ. Муқимов, Наманган районидан А. Халилов, Шаҳрисабз районидан А. Маҳмудов, Тошкент шаҳар, Куйбишев районидан Ш. Бадалов ўртоқлар йўллаган хатларда почта-алоқа ходимларининг ана шундай масъулиятсизлиги қаттиқ танқид қилинади.

Шунингдек, Намангандан И. Миржалилов, Қарши районидан Б. Хонназаров, Тўрткўлдан С. Йўлдошев, Юқори Чирчиқ районидан Ҳ. Иноятов, Каттақўрғон районидан Р. Ўролов, Риштон районидан Н. Мирзаакбаров, Бўка районидан О. Саймоқов, Фарғона область, Киров районидан С. Аҳмедов ўртоқлар йўллаган хатларда ҳам ишдаги ютуқ ва камчиликлар тилга олинади.

ХУШХАБАРЛАР

Самарқанд областининг Нарпай, Ургут ва Хатирчи районларидан 250 пахтакор Мирзачўлга кўчиб келган эди. Бу йил қўриқ ерда ташкил этилган ёш пахтакор район деҳқонлари уларни қадрдон дўстлари сингари кутиб олишди.

Самарқандликлардан ташкил топган 4 та бригада Акмал Икромов номли совхозда биринчи бўлиб чигитни кенг қаторлаб эка бошладилар. Коммунист Шомурод Эшмуродов бошчилик қилган бўлим далаларида 6 та экиш агрегати дастлабки эгатларни очди.

* * *

Янгийўл районидаги «Интернационал» колхози Ўзбекистонда биринчи бўлиб атоқли новатор Валентин Тюпко методида ғўза парваришига батамом ўтди. Бу ерда тузилган комплекс механизациялашган звенолар бугун чигит экишга киришиб, кенг ишлаб чиқариш тажрибаларини бошлаб юбордилар. Тажрибадан мақсад — бир центнер пахта етиштириш учун меҳнат сарфини 15 киши — соатга қадар келтиришдан иборатдир. Бу — республикадаги ўтган йилги ўртача кўрсаткичдан қарийб уч баравар оздир.

Ҳозир Ўрта Осиё машина синаш станциясида янги техника ва илғор тажрибани жорий қилиш бўлимининг мудири бўлиб ишлаётган В. А. Тюпко маслаҳатига кўра, «Интернационал» колхозининг бутун майдонида механизаторлар тракторда бир ўтишда учта операцияни: минерал ўғит сепиш, чигит экиш ва тупроққа гербицид моддалар пуркаш операцияларини бажармоқдалар.

* * *

Сурхондарёдаги Гагарин номли наслчилик заводида олинган янги типдаги қоракўл қўзичоқларнинг жуни осмондек мовийдир. Идоралараро синов комиссияси бундай тусдаги қўзичоқларга «кўк қўйларнинг жанубий Ўзбекистондаги завод типи» деб баҳолади. Янги қоракўл терилари асосий тусидан ташқари ранг-баранг бўлиб товланади, жингалак жуни жуда қалин.

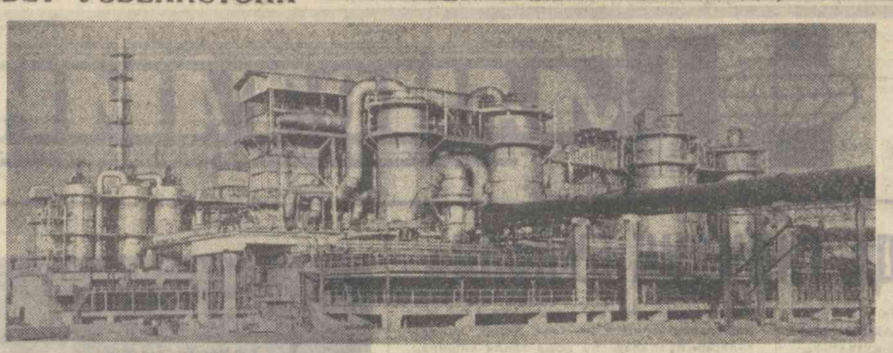

Олмалиқ сульфат кислотаси заводи минерал ўғитлар ҳосил қилиш учун зарур бўлган кўплаб хом ашё етказиб бермоқда. Суратда: корхонанинг технология линияси участкаларидан бири. И. Глауберзон фотоси.

ЛЕКТОРЛАР ЛЕКЦИЯ ТИНГЛАМОҚДАЛАР

Тошкентда бир ҳафта давомида партия, касаба союз ва комсомол комитетлари, «Билим» ва ДОСААФ жамиятлари лекторларининг республика учрашуви бўлиб ўтди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети чақирган бу семинарда совет ҳокимиятининг 50 йиллиги тўғрисида ва методик масалалар юзасидан 30 га яқин лекция ва доклад ўқилди.

Семинар ишида лекторлик санъати, нутқ маданияти, социологик тадқиқотларнинг асосий принциплари ва уларнинг лекция ишини планлаштиришдаги ролини ўрганишга катта ўрин берилди.

Кенг кўламда тажриба алмашув бўлиб ўтди. Бу масала юзасидан барча областлар ва Қорақалпоғистон вакиллари доклад қилдилар.

Семинар қатнашчилари революцион ҳаракат ветеранлари билан учрашдилар. Бутун Россия марказий ижроия комитети номли Москва ҳарбий мактабининг собиқ курсанти М. С. Бакаев тингловчиларга ўз хотираларини гапириб берди. У, В. И. Ленинни кўрган ва унинг нутқларини эшитган эди. Тошкент шаҳар Советининг дастлабки депутатларидан бири, 1918 йилдан КПСС аъзоси, Р. Шермуҳамедов, революцион ва меҳнат шуҳрати Тошкент клуби кенгашининг раиси, 1917 йилдан КПСС аъзоси, Ф. Н. Желтиковлар ҳам семинар қатнашчилари олдида ўз эсдаликлари билан ўртоқлашдилар.

Республика семинарининг якунловчи машғулотида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пропаганда ва агитация бўлимининг мудири М. М. Раҳмонқулов ҳозирги даврда идеология ишларининг вазифалари ҳақида доклад қилди. (ЎзТАГ).

ЎН КУНЛИК БАЙРОҚДОРЛАРИ

Хоразм области пахта тозалаш саноати корхоналарининг меҳнаткашлари ўтган йилги ҳосилни қайта ишлаш бўйича март ойининг учинчи ўн кунлигида қувончли натижаларга эришдилар. Тола тайёрлаш топшириғи 116,9 процент, момиқ ажратиб олиш топшириғи 107,3 процент қилиб бажарилди. Ишлаб чиқаришдаги ана шу муваффақиятлари учун учинчи ўн кунликда ҳам Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва республика касаба союзлари Советининг кўчма Қизил байроғи шу областда қолдирилди.

Андижон области март ойининг учинчи ўн кунлигида тола тайёрлаш планини 110,3 процент ва момиқ ажратиб олиш планини 111,2 процент қилиб адо этди. Гурлан ва Кўрғонтепа пахта тозалаш заводлари ҳам тола ажратиб олиш, момиқ тайёрлаш топшириқларини ортиғи билан бажардилар. Кварталнинг охирги ўн кунлиги натижаларига кўра, Андижон области, Гурлан ҳамда Кўрғонтепа пахта тозалаш заводларига Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва республика касаба союзлари Советининг кўчма Қизил байроқлари, пул мукофотлари берилди.

МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАР ВА ЭКОНОМИКА

Владимир Ильич Ленин Советлар малакат халқ хўжалигини ривожлантиришда, уни бошқариш ва раҳбарлик қилишда ҳал қилувчи асосий кучлардан бири эканлигини алоҳида таъкидлаган эди. Улуғ доҳий халқ ҳокимиятининг бу олий формасини доимо такомиллаштириб бориш, унинг обрў-эътиборини тинмай ошириш ҳақида кўп ғамхўрлик қиларди.

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари область партия ташкилоти раҳбарлигида хўжалик раҳбарлари ва мутахассисларнинг диққат-эътиборини ишлаб чиқаришга иқтисодий кўз билан қараш, иқтисодий анализни кенг йўлга қўйиш ва шу асосда хўжалик ҳисобини жорий этиш, рентабеллик, маҳсулот таннархи, меҳнат унумдорлиги ва моддий манфаатдорлик масалалари билан чуқур шуғулланишга қаратдилар.

Маълумки, колхозларда ички хўжалик ҳисоби илгари ҳам мавжуд эди. Бироқ, у юзаки олиб бориларди. Ҳар бир колхозчи ўз меҳнатининг самарасини кўрмас, ҳар доим ҳам аниқ топшириққа эга бўлмасди. Аҳвол шундай бўлгач, кўпгина колхозларда меҳнат унумдорлиги пастлигича қолиб келар, ишлаб чиқаришнинг айрим соҳалари муттасил равишда зарар келтирарди. Бунинг сабаблари чуқур ўрганилди. Бундай сабаблардан бири ҳисоб-китобнинг яхши йўлга қўйилмаганлиги, колхозларда ишлаб чиқариш — молия планларининг кечикиб тузилиши, бригадалар ва фермаларга топшириқлар апрель—май ойларида берилиши эди.

Илгарилари йиллик ҳисоботлар март ойининг иккинчи ярмида тузилиб, ҳисобот-сайлов йиғилишлари эса апрель ойида тамомланар, шундан сўнг эса ишлаб чиқариш-молия планларини, бригада ва фермаларга топшириқларни тузишга киришиларди. Буларнинг ҳаммаси хўжалик ҳисобининг юзаки бўлишига олиб келди.

Хўш, бунинг сабаби нимада эди? Сабаб шундаки, одат бўйича ҳисоб-китоб ходимлари ўзларига тааллуқли бўлмаган ишларга сафарбар этиларди.

Хўжалик раҳбарларининг ишлаб чиқаришни бошқаришга илмий ёндошишини таъминлаш, уларни иқтисодий анализ қилишга ўргатиш зарурати туғилиб қолди. Шу мақсадда бундан 2 йил муқаддам Иштихон районидаги «Халқобод» колхозида бошқа йиғинлардан фарқ қиладиган катта кенгаш чақирилди. Бу кенгашга барча колхозларнинг раислари, совхозларнинг директорлари, мутахассислар, экономистлар, бухгалтерлар, район партия комитетларининг секретарлари, райижроком раислари, ишлаб чиқариш бошқармаларининг ходимлари чақирилди. Кенгашда ички хўжалик ҳисобини кенг жорий этиш, ҳисоб-китоб ва планлаштириш ишларида мустаҳкам тартиб ўрнатиш ҳақида бафуржа гаплашиб олинди. Ана шу кенгашдан сўнг ҳисоб-китоб ходимлари ва экономистларни ўз ишларидан бошқа юмушларга жалб этиш ҳолларига қатъий чек қўйилди.

Маҳаллий Советлар ва уларнинг депутатлари меҳнаткашлар оммасини хўжалик ишлари аҳволидан доимий хабардор қилиб туришга алоҳида эътибор бердилар.

Хўжалик раҳбарларининг иқтисодий билимини ошириш, уларнинг иқтисодий масалалар билан чуқурроқ шуғулланишларини таъминлаш мақсадида область иқтисодий конференцияси ўтказилди. Унга «Халқобод» колхозидаги кенгашда иштирок этган кишиларнинг ҳаммаси таклиф этилди. Конференцияда хўжаликка раҳбарлик соҳасидаги ютуқ ва камчиликлар, резервлардан фойдаланиш масаласи муҳокама қилинди, айрим тармоқлардаги қолоқликни тугатиш тадбирлари белгиланди.

Шундай қилиб, янги ташаббус майдонга келди. Уни ҳақли равишда «Самарқанд ташаббуси» деб аташяпти. Ўша йили об-ҳаво шароити ноқулай келганлигига, табиий офатлар рўй берганлигига қарамай, ундан аввалги йиллардагига нисбатан юксакроқ иқтисодий кўрсаткичларга эришилганлиги ана шу ташаббуснинг натижаси эди. Бир йилда ғалла етиштириш 644 минг центнерга, картошка 18 минг центнерга, сабзавот 75 минг центнерга, тамаки етиштириш эса 30 минг центнерга ошди.

Пул даромадлари 13,6 миллион, колхозчилар меҳнатига ҳақ тўлаш 12,1 миллион сўм кўпайди. Бу муваффақиятлардан руҳланган меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари партия ва қишлоқ хўжалик органлари билан ҳамкорликда хўжаликка раҳбарликнинг янада такомиллашган йўлларини изладилар, анализнинг янгидан-янги формаларини, ишлаб чиқариш фаолияти ва технологияси устидан контроль ўрнатишнинг оригинал усулларини қидира бошладилар. Бурноғи йилдан бошлаб пахта етиштиришга сарфланган харажатларни, унинг таннархини, рентабеллик ва ҳосилдорлик даражасини ҳар бир колхоз бўйича чуқур анализ қилишга киришилди. Бу анализларнинг якунлари барча колхозларнинг правлениеларига, партия ташкилотларига, район партия комитетлари ва район ижроия комитетларига юборилди. Ана шунда колхозларнинг раҳбарлари ўз хўжаликларининг истиқболини, умумий ишдаги ролини очиқ-ойдин кўрдилар, пул ва материал сарфини, меҳнат харажатларини, рентабеллик даражасини таққослай бошладилар. Колхозларнинг биринчи ярим йилликдаги иш якунининг таҳлили тўпланди ва жойларга жўнатилди.

Партия, совет ташкилотлари ва қишлоқ хўжалик органлари кишилар ҳақида ғамхўрлик хўжаликлар экономикасини юксалтиришнинг, мўл ва арзон маҳсулот етиштиришнинг асосий омили эканлигини яхши тушунадилар. Шунинг учун ҳам моддий манфаатдорлик масалаларига жиддий эътибор берилди. Бу эса меҳнаткашларнинг активлигини оширди, улар артель ишларини бошқаришнинг демократик асосларини янада мустаҳкамлаш учун астойдил ҳаракат қиладиган бўлдилар.

Депутатлар ва мутахассислар партия ташкилотлари билан биргаликда бригадаларда қатъий ҳисоб-китобни йўлга қўйиш зарур, деган хулосага келишди. Ана шундан сўнг бригада журналлари юзага келди. Бу журналлар барча технологик жараёнларни ва хўжалик ҳисоби топшириқларининг бажарилишини ёрқин акс эттирувчи ойна ролини ўйнади.

Биринчи журнални бригаданинг агропаспорти деб аташ мумкин. Унга агротехникага доир барча кўрсаткичлар ёзиб борилади. Бу ишлар уч мавсумга, яъни экиш олди ва экиш мавсуми, вегетация мавсуми ва йиғим-терим мавсумидан иборатдир. Журналга қарасангиз, бажарилган ишлар, экиш схемалари, ерга ўғит солиш муддати, уруғлик сорти ва миқдори билан танишишингиз мумкин. Иккинчи журнал бригаданинг ишлаб чиқариш топшириқлари қандай бажарилаётганлигини, сарф-харажатлар, даромад, таннарх ва рентабеллик қайси мавсумда қандай бўлганлигини акс эттиради. Учинчи журналга эса колхозчиларга бериладиган меҳнат ҳақи, аванс берилган пайт ёзиб борилади. Бундай ишларнинг ҳаммасида район ва қишлоқ Советларининг депутатлари фаол иштирок этдилар.

Областимиз коммунистлари, маҳаллий Советларнинг депутатлари экономика соҳасидаги изланишни давом эттиришяпти. Хўжаликка илмий раҳбарлик қилишнинг янгидан-янги йўллари қидирилди. Область ва район Советлари депутатларининг ташаббуси билан Пастдарғом районида иқтисодий совет юзага келди. Бу ташаббус қўллаб-қувватланди ва тез орада 11 районнинг ҳаммасига ёйилди. Район иқтисодий советлар составига экономист ва бухгалтерлардан 70 киши, агрономлардан 20 киши, зоотехниклардан 15 киши, область, район ва қишлоқ Совети депутатларидан 32 киши киритилди. Район иқтисодий советлари ишини бошқариш мақсадида ана шундай совет область миқёсида ҳам тузилди.

Ижодий изланиш, резервларни ишга солиш илгари қолоқ бўлган хўжаликларнинг экономикасини мустаҳкамлашда ҳал қилувчи роль ўйнади. Бунда иқтисодий анализ кечаларининг ўтказилиши катта аҳамиятга эга бўлди. Иқтисодий анализ кунлари ва кечалари ўтказилиб, уларда депутатлар, мутахассислар, экономистлар, бухгалтерлар, бригада ва ферма раҳбарлари, колхозчилар ва совхоз ишчиларидан 22 минг киши иштирок этди. Кадрларни иқтисодий ўқитишда қисқа муддатли семинарлар, қайта тайёрлаш курслари, малака ошириш мактаблари, иқтисодий конференциялар ва бошқа тадбирлардан кенг фойдаланилди.

Иқтисодий анализ ҳамда ички хўжалик ҳисобининг таъсири 1966 йилда меҳнат унумдорлигининг ва бошқа иқтисодий кўрсаткичларнинг 1964 йилдагига нисбатан анча яхшиланганлигида намоён бўлди. Колхозларнинг пул даромадлари юқори сортли пахта топширганлиги учун тўланадиган устама ҳақдан ташқари 40 миллион 824 минг сўм ошди ва 195 миллион 581 минг сўмни ташкил этди. Юқори сорт учун тўланган устама ҳақ билан қўшиб ҳисоблаганда, даромадлар 209 миллион сўмдан зиёд бўлди. Деҳқончиликнинг бошқа тармоқларидан 33 миллион 871 минг сўм даромад қилинди. Чорвачиликдан кўрилган зарар 4 миллион 433 минг сўмдан 1 миллион 593 минг сўмга камайди. Областдаги 34 колхоз чорвачиликдан 1 миллион 578 минг сўм даромад олди. Ваҳолонки, 1964 йилда колхозлар бу соҳадан умуман даромад олмаган эдилар.

Депутатлар раҳбарлик қилаётган участкаларда жиддий юксалишга эришилаётир. Масалан, Каттақўрғон район ва қишлоқ Советларининг депутатлари партия ташкилотлари ҳамда қишлоқ хўжалик органлари билан ҳамкорликда кейинги икки йилда колхозлар экономикасини мустаҳкамлашга муносиб ҳисса қўшдилар. Ялпи пахта ҳосили 1964 йилдагига нисбатан сезиларли даражада кўпайди. Ҳосилдорлик гектар бошига 21 центнердан 26 центнерга етди. Пул даромадлари 15 миллион 068 минг сўм ўрнига 25 миллион 811 минг сўмни ташкил этади. Колхозчиларнинг ойлик иш ҳақи 1964 йилдаги 61 сўмдан 85 сўмга ошди.

Хатирчи район қишлоқ Советларининг депутатлари ҳам яхши ишламоқдалар. Ленинобод қишлоқ советига (раиси ўртоқ Ҳ. Раҳмонов) қарашли «Ўзбекистон» колхозининг депутат Ҳамро Ҳидиров бошлиқ бригадаси аъзолари ҳар гектар майдонда 40,3 центнердан «оқ олтин» етиштирдилар. Шу колхознинг депутат Б. Расулов бошлиқ бригадасида 100 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 38,3 центнердан пахта олинди, йиллик план қарийб 130 процент бажарилди. Бу колхозда ташаббускор депутатлар оз эмас. Ҳар гектардан 38,6 центнердан «оқ олтин» топширган А. Тошев бригадаси, мавсумда «зангори кема» билан 100 тоннага яқин пахта терган механик-ҳайдовчи Я. Қодиров, қўлда 12 тонна пахта терган М. Саидова билан колхозчилар ҳақли равишда фахрланадилар.

Хатирчидаги бу хўжаликка район Советининг депутати Х. Ҳалимов моҳирлик билан раҳбарлик қилмоқда. Артель аъзолари 860 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 36,3 центнердан «оқ олтин» етиштириб, давлат план—заказини 127 процент бажардилар. Юксак моддий манфаатдорлик бу колхозда меҳнат унумдорлигининг тобора ошишига олиб келмоқда.

Пайариқ районидаги Нариманов қишлоқ Советига О. Жиянмуродов раислик қилади. У хўжалик раҳбарларининг эътиборини юксак вазифаларни бажаришга жалб этиб келмоқда, улар билан ҳамкорликни кучайтирмоқда. Шунинг учун ҳам қишлоқ Совети территориясидаги Крупская номли, «Ленинизм», «Москва» колхозларида барча планлар тўла ва ошириб бажарилмоқда. Бунда 93 депутат ва 10 депутатлар группасининг муносиб ҳиссаси бор.

Бундай ташаббускор қишлоқ Советлари ва депутатлар областимизда кўп. Улар партия ва ҳукуматимизнинг оталарча ғамхўрлигига амалий иш билан жавоб бериб, колхоз ва совхозлар экономикасини мустаҳкамлаш, иқтисодий ишларни юксак поғонага кўтариш, омманинг ташаббускорлигини оширишга интилмоқдалар.

С. ҲАМРОҚУЛОВ,
меҳнаткашлар депутатлари Самарқанд область Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари.

ПИЛЛАЧИЛИК СОҲИБЛАРИ

Яқинда Жиззахда бўлиб, пиллачиликни қалбдан севган Бодом опа билан суҳбатлашиб қолдик. Гап бошдан оёқ пиллачилик ҳақида борди. У ҳар гал пилла сўзини тилга олганда юзларида табассум жилва қилиб, кўзларида ўт чақнарди. Пилладек оппоқ қалбидан отилиб чиқаётган ипакдек мулойим сўзлар кишида пиллачилик касбига меҳр-муҳаббат уйғотарди.

— Пилла, — деди у мағрур оҳангда, — хўжалик йилининг илк ҳосили. Кўп синаб кўрдим, пилла плани бажарилган йил изли-қутли келади, бошқа планлар ҳам бажарилаверади.

— Пиллакорлар карвонбошилик қилиб пахтакор, чорвадор, ғаллакорларга йўл очиб беради демоқчисизда? — луқма ташлади ҳамроҳларимиздан бири.

— Шундай, — тасдиқлади Бодом опа, — йил бошида деҳқоннинг гарданида юк кўп ва оғир бўлади. Планлар пешма-пеш бажарилиб боргач, ўша юк енгиллаб, ғалаба манзили яқинлашаверади. Борди-ю план тўлмай қолса, келаси йил шу фурсатгача кўнглингиз ғаш бўлиб юради, одамлар «аҳволинг шу экан-ку, нима қилардинг чираниб», деяётгандек туюлади. Бундан чиқадиган хулоса шуки, эл-юрт орасида юзим шувут бўлмасин деган киши астойдил меҳнат қилиб ўз олдига қўйилган вазифани ўринлатсин. Ирмоқлар бирлашиб дарёлар ҳосил қилганидек, ҳар кишининг меҳнати меваси тўпланиб белгиланган планлар бажарилади.

— Инсон маълум мақсад билан яшаб, шу мақсадига эришиш учун курашади. Пиллакорларнинг асосий мақсади нима?

— Мақсадимиз пилла қурти боқиш муддатини қисқартириб, ҳар қутидан олинадиган пиллани кўпайтиришдан иборат. Айтгандай, илгари «бир амаллаб планни бажарсак бўлди», дейишарди. Энди у замонлар ўтиб кетди. Пиллакорларимиз ҳисобдон бўлиб қолди. Фақат биринчи сорт маҳсулот етиштириш, таннархни йил сайин камайтириб бориш, сарфланган харажатни камида беш-олти баравар қилиб ундириб олиш уларнинг диққат марказида турибди.

— Муддатни қисқартириш учун нима қилиш керак?

— Пиллачилик — мавсумий иш. Шу сабабли ғанимат фурсатнинг ҳар дақиқасидан маълум мақсадни кўзлаб фойдаланиш керак. Пиллачилик машъаллари Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Олияхон Султонова, Давлат мукофоти лауреати Ҳурмат Тешаева қурт боқишни 21-22 иш кунида тамомлашяпти. Ҳаммамиз ўшаларнинг изидан боришимиз керак.

Қуртхоналар вақтида ажратилиб, ҳашаротларга қарши дориланиши лозим. Биз қуртхона учун ёруғ, тоза ва озода биноларни ажратамиз, вақти-вақти билан шамоллатиб, ҳавони алмаштириб турамиз. Сўкчаклар қанча кенг бўлса, шунча яхши. Чунки кенг жойда пилла қурти тез ва соғлом ўсади, салмоқдор ва юқори сорт пилла ўрайди. Мен 1967 йилда ҳар қути пилла қуртидан 120 килограммдан пилла олишга сўз бердим. Ҳозир ҳамма нарсани мавсумга шайлаб қўйдим.

Халқимизда «Елғиз отнинг чанги чиқмас, чанги чиқса ҳам донги чиқмас», деган нақл бор. Мен бошчилик қилаётган звено муваффақияти билан кифояланиш мумкин эмас. Ҳамма пиллачилар ўз олдига қўйилган вазифани тўла ва ошириб бажарганларидагина ялпи юксалишга эришилади. Мен билан мусобақалашишга аҳд қилган Адолат Қодирова, Холбиби Тўйчиева, Робатой Зоҳидова, Тожихон Исомиддиновалар ҳам ҳар қути қурт уруғидан 100-110 килограммдан пилла олиш учун курашмоқдалар.

Суҳбатга колхоз раиси Туроп ака Ҳошимов қўшилди. У Ҳамид Олимжон номли колхоз Жиззах районидаги йирик ва юқори ҳосилли пиллачилик хўжаликларидан бири эканини айтди. Ҳа, колхоз ҳар йили 350-360 қути ипак қурти боқади. Ўтган йили ҳар қутисидан 65 килограммдан пилла олинган бўлса, бу йил ҳосилдорликни 70 килограммга кўтаришга аҳд қилинди. Бодом опа Эшонқулова эса 120 килограммчилик ташаббусини бошлади.

Хўжаликда пилла қурти парваришига тайёргарлик ишлари тугалланди. Берди Баротов, Қобил Муллажонов, Саъдулла Сатторов, Мели Расуловлар бошлиқ бригадаларда айниқса тайёргарлик ишлари зўр. Улар бинолар ажратиб, сўкчаклар ҳозирлашдан ташқари қуртхоналарга печкалар қуриб, етарли миқдорда ёқилғи ҳам жамғариб қўйдилар.

— Пиллачилик қисқа муддатли иш бўлса ҳам, — дейди Туроп ака, — хўжаликка жуда катта фойда келтиради, пиллакорлар ҳам салмоқли даромад олади. Масалан, ўтган йили пиллачиликдан 82 минг сўм даромад олдик. Бу йил камида 90 минг сўм даромад қилишни кўзда тутмоқдамиз. Ялпи даромаднинг қарийб 90 проценти пиллакорларга тақсимлаб берилади.

Шу кунларда колхозда бўлган киши пиллакорларнинг жўшқин меҳнатини кўриб қувонади. Хўжалик бўйича 23 тонна пилла етиштириш ҳақидаги социалистик мажбурият ҳар бир хонадонга кириб бориб, ҳар бир пиллакорнинг қалбига сингди, уларни шонли эллик йиллик юбилейни муносиб туҳфа билан кутиб олишга чорлаяпти.

М. НАЗАРОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг махсус мухбири.

Чигит экишни Фарғона областида биринчилар қатори бошлаган Олтиариқ районидаги «Партия XXII съезди» колхозининг аъзолари. Суратда: Абдураҳим Тошпўлатов бошлиқ бригадада экиш пайти.

В. Дмитриев фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Сўнмас сиймолар

ЯХШИДАН НОМ ҚОЛАДИ

Машинамиз қишлоққа яқинлашиб қолди.

— Бир кўрган билиш, икки кўрган таниш дейдилар. Бари бир, ҳозир уйга юринг деганим билан бормайсиз. Мен ху анави кўринган оқ бино — мактабда ишлайман. Дўстбек ака десангиз ҳамма танийди. Мактабимизда янгиликлар кўп. Келинг-а ука, кутаман, хайр, — деди ҳамроҳим машинадан тушаркан.

Борган кунимнинг эртасигаёқ Дўстбек ака ишлаётган мактабга келдим. У мактабда илмий бўлим мудири бўлиб ишларкан. Дўстбек ака мени мактаб ҳаёти билан таништирди. Мактабда янгиликлар кўп. Айниқса, колхоз қурилиши ветерани Орзиқул Йўлдошев тўғрисида тўпланган янгиликлар диққатимни тортди. Йўлдошев ҳақида қишлоқ қариялари билан суҳбатлашдим.

Иштихон район марказидан шимол томонга 17 километр юрасиз. Катта асфальт кўчанинг чап томонида катта сада қайрағоч бор. Қайрағоч атрофида емирилиб кетган уйларнинг деворлари, ариқ четида ўсиб ётган тол ва теракларнинг бутоқлари, қачонлардир, бу ерда кимдир истиқомат қилганидан далолат беради.

Бу ҳақда Орзиқул Йўлдошев билан бирга ишлашган, ҳозир шахсий пенсионер Ҳатам бобо қуйидагиларни ҳикоя қилади:

— Худди кечагидек эсимда. Колхозлар тузилаётган йиллар эди. Мен Митан район ижроия комитетининг масъул секретари бўлиб ишлар эдим. Биз Орзиқул билан тез-тез учрашиб турардик. 1934 йил сентябрь ойининг охирлари. Дам олиш куни кечқурун уйига бизни таклиф қилди.

Эрталабдан майда-майда ёғаётган ёмғир кечга яқин шиддат билан қуя бошлади. Теварак-атрофдаги баланд-паст қирлар, ҳосили йиғиб олинган буғдойзорлар, узоқдан кўриниб турган уйларгача юпқа ғуман пардаси билан қопланган. Кун ботмоқда.

Бизлар икки киши ҳовуз бўйидаги сада қайрағоч тагида Орзиқулни кутиб ўтирардик. Ҳа деганда у келавермагач, унинг уйига кирдик. Уйда хотини йиғлаётган боласини овутар, қандайдир мунгли ашула айтиб, бешик тебратар эди.

Эндигина ўтириб, бир пиёладан чой ичган ҳам эдик, қўрқувдан юзлари оқарган, йиғидан кўзлари қизариб кетган, 20 ёшлар чамасидаги бир йигит ҳовлиққанча кириб келди. Кирди-ю, ўзини тўхтатолмай ҳўнграб йиғлаб юборди.

— По — поччамни ўлдириб қўйдилар, мачит олдида..

Орзиқулнинг хотини:

— А?, — деганича беҳуш йиқилди.

Бир соат ўтар-ўтмас воқеа содир бўлган жойга етиб бордик. Қишлоқнинг катта-кичиги тўпланишган. Ҳамма Орзиқулнинг атрофини ўраб олишган. Кишилар бизларни кўриб йўл беришди.

— Хайрият тирик экан. Аммо бефойда. Қон кўп кетган, — деди шеригим уни ярасини боғларкан.

— Орзиқул сени ким пичоқлади, сўрадим энгашиб.

У хаста кўзларини менга тикиб:

— Акам, — деди пичирлаб кўзини очаркан. — Ёвуз акам... Мактабни тезроқ қуришсин. Ёшларимиз ўқишсин, ўқишсин... деди-ю, дунёдан абадий кўз юмди.

Халқ унинг жасади олдида «Васиятингни бажарамиз раис, ўқиймиз, болаларимизни ўқитамиз», деб қасамёд қилишди. Қотил акаси эртасигаёқ ушланди. Орзиқулнинг ўлими батракларни ғазабга келтирди, улар ҳеч қандай фисқи-фасод сўзлардан қўрқмай, колхозга группа-группа бўлиб кира бошлашди.

Орзиқул Йўлдошев ишчан агитатор, жамоатчи раҳбар эди. У ҳар доим халқ манфаатини ўз манфаатидан юқори қўярди. Ўқимаган авом халқларнинг ўқишини жуда-жуда истар эди. Меҳнаткашларнинг тўқ-фаровон ҳаёт кечиришлари, хат-саводли бўлишлари учун кеча-кундуз тинмай ҳаракат қилардилар. Ҳозир қишлоқ ҳуснига-ҳусн, чиройига-чирой қўшиб турган Шовона қишлоғидаги 9-ўрта мактаб ҳам унинг ташаббуси билан қурилган. Қишлоқ меҳнаткашлари, дастлаб «партия», «Ленин» деган сўзларни шу мактабда ўргандилар. Улар бу ерда хат-савод чиқардилар.

Орзиқул чоракор деҳқоннинг қонини зулукдек сўриб, қоринларини мешдек қилиб юргач лўттибоз бойларнинг, ёвуз акасининг ҳаракатларига чидаб туролмади. Бойлар Орзиқулни йўлдан уришга кўп ҳаракат қилдилар. Катта пул беришни ваъда қилдилар. Лекин, ҳаракатлари бефойда кетди. Сўнгра уни худосизликда айбладилар. Жинни бўлиб қолган, деб қишлоқда гап тарқатдилар.

Йўлдошев ўз тенгқурлари, камбағал деҳқонлар билан тил топа билди. Унга ишонган қишлоқ меҳнаткашлари, уни ўзларига раҳбар қилиб кўтардилар. Камбағалларнинг ишончини оқлаган Орзиқул 1930 йилда партия сафига кирди. У умрининг охиригача партиянинг содиқ фарзанди бўлиб қолди.

Ўтган йили мактабда ўқувчилар революция ветеранлари, Совет Иттифоқи ва Меҳнат Қаҳрамонлари, қишлоқ хўжалик илғорлари билан учрашув ўтказдилар. Шунда ҳам Орзиқул ҳақида гап кетган эди.

Мана, қанча йиллар ўтди. Ўша вақтда экилган ёш ниҳоллар азамат дарахт бўлди. Эски уйлар ўрнида социалистик янги қишлоқ барпо бўлди. Боғлар яратилди. Колхозчиларнинг хонадонларида радио, телевизор...

Революциядан олдин хароб бўлиб ётган ҳозирги Шовона қишлоғига қараб кўзинг тўймайди. Илгари битта ҳам саводли киши бўлмаган бу қишлоқнинг неча юзлаб ўғил-қизлари ҳозир шу қишлоқдаги 9-ўрта мактабда илғор совет фани чашмаларидан баҳраманд бўлмоқдалар.

Ў. НУРМУҲАМЕДОВ.

ТУЙХАТ ЎРНИДА

ЙИГИТ ЁШИНГИЗ МУБОРАК!

Олтмиш йил! Буни йигит ёши дейиш анча қийин. Аммо, Бобош ака Маҳмудов ҳақида гап борганда бу ёшни — йигит ёши десак уни таниган ҳамкасабалари, очерк ва мақолаларини ўқиган газетхонлар жуда тўғри гап, деб фикримизга қўшилишади. Бобош аканинг ҳали жуда ёш ва навқиронлигидан завқланиб чапак чалишади.

Кишини тўлқинлантирадиган, ҳаяжонга соладиган, изтиробга тушириб, яхшиларга ёндоштирадиган, ёмонларга шафқатсиз қиладиган мақола ва очеркларни ўқиган газетхон «М. Бобош», «Б. Маҳмудов» деган ёзувга кўзи тушган, албатта.

«Сув — гавҳар», «Беда — пахтанинг яқин йўлдоши», «Тракторни қандай созлаш керак», «Агротехникада изчиллик», «Қанот», «Марднинг сўзи билан иши бир», «Алмашлаб экиш — ҳосилдорлик гарови...»

Мана шу мақолаларнинг сарлавҳаси узоқ ўйлаб, фикр қилиб қўйилганлигининг ўзи ҳам уларнинг ичида қанчадан-қанча мазмун ётганлигини исботлайди.

Куни-кеча редакцияга келган почталарчи кўздан кечириб турганимизда бир ёш мухбирнинг хабарига кўзимиз тушиб қолди. «Совет Ўзбекистони»нинг махсус мухбири Қашқадарёда» деб ёзилибди унинг сарлавҳасига. Ўзбекистон ССР Журналистлар союзи топшириғига мувофиқ Бобош ака Маҳмудов Қашқадарё областидаги ишчилар хузурида меҳмон бўлибди, деҳқонларга тажрибасини сўзлаб берибди, студентларга мухбирликнинг икир-чикирларини ўргатибди.

Қойил, Бобош ака, навқирон ёшингиз. Ўткир қаламингиз ҳаммага намуна бўлаверсин.

В. МАХҚАМОВ.

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ПЛАНЕТАМИЗДА

«ВЬЕТНАМДА ТИНЧЛИК БЎЛСИН»

РИМ. Италия пойтахтининг кўпгина районларида Вьетнам халқининг АҚШ агрессиясига қарши курашини қўллаб-қувватлашга бағишланган йиғилиш ва намойишлар бўлиб ўтди. Турли сиёсий партиялар ва диний ташкилотлар томонидан уюштирилган бу йиғилиш ва намойишларда Америка агрессиясига қарши норозилик петициясига имзо тўпланди. Петиция Италия парламентига топширилади.

* * *

ОСЛО. Норвегия пойтахтида Америка ҳарбийларининг Вьетнамдаги ваҳшиёна ҳаракатларига қарши норозилик белгиси остида оммавий намойиш бўлиб ўтди. Америка элчихонаси олдидан юриб ўтган намойиш қатнашчилари «Вьетнамдаги қароқчиликка чек қўйилсин», «Ваҳшиёна бомбардимон қилишлар тўхтатилсин», «Америка қўшинлари Вьетнамдан олиб чиқиб кетилсин», «Женева битимларига риоя қилинсин» деган сўзлар ёзилган шиорларни кўтариб ўтдилар.

Университет майдонида ёзувчи Коре Хольтнинг Вьетнамда АҚШ қилган жиноятларни фош этувчи баёноти ўқиб эшиттирилди. Собиқ саноат министри Карл Трасти касаба союз ва ёшлар ташкилотларининг вакиллари, студентлар ва курашаётган Вьетнам билан бирдамлик комитетининг активлари қатнашган митингда империалистларни фош қилувчи ёрқин нутқ сўзлади.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. Вьетнамдаги ҳалокатли урушга чек қўйилсин. Ирқий тенглик конгресси ўзининг «Нью-Йорк таймс» газетасида пуллик эълон сифатида босилган баёнотини ана шундай талаб билан бошлайди.

Вьетнамдаги уруш, деб таъкидлайдилар баёнот авторлари, инсон манфаатини кўзлаб амалга оширилаётган барча программаларни ё мушкул аҳволга солиб қўяди ё тўла барбод қилади. Бир ойда Вьетнамдаги уруш учун шунча маблағ сарфланмоқдаки, бу камбағалликка қарши кураш учун бир йиллик программани амалга ошириш учун сарфланадиган маблағдан кўпдир.

Баёнот авторлари Вьетнамдаги урушга хизмат қиладиган қора танли кишилар кўплаб ҳалок бўлаётганлигини айтиб, қуйидагиларни ёзадилар: Бу қора танли кишилар, яъни ёшларимизнинг энг забардаст қисми бошқалар ватанини вайрон қилиш ўрнига ўз мамлакатида тинч қурилиш ишлари билан банд бўлишлари мумкин эди... Мамлакатимиздаги ирқчилик инсон ҳуқуқлари учун курашни бостира олмагани каби замбараклар билан напалмлар ҳам Вьетнамда ўз тақдирини ўзи ҳал қилишга бўлган интилишни бостира олмайди. Бизнинг мамлакатимиз, президент Жонсон оғир аҳволга тушиб қолмоқда. Бизларни ахлоққа зид ана шу урушдан тезроқ халос этинг».

* * *

СТОКГОЛЬМ. «Вьетнамда тинчлик бўлсин», «АҚШ қўшинлари Вьетнамдан олиб чиқиб кетилсин», «Болаларни ўлдиришга чек қўйилсин» бу ерда ана шундай шиорлар остида АҚШнинг Вьетнамдаги агрессиясига қарши оммавий норозилик намойиши ўтказилди. Шундан кейин бўлиб ўтган митингда сўзга чиққан кишилар Америка агрессиясини қораладилар.

* * *

ЖОРЖТАУН. Қўшма Штатларнинг қуролли кучлари Вьетнам гражданларини кўплаб қириб ташлаётганлигини ҳеч қандай найрангбозлик оқлай олмайди», — деб ёзади Тринидадда чиқадиган «Обсервер» журнали ўзининг «Вьетнамдаги ўлдириш» сарлавҳали бош мақоласида.

Журнал АҚШ раҳбарлари Вьетнамдаги уруш коммунизмга қарши демократияни ҳимоя қилиш йўлида олиб борилмоқда деган гапларга тўхталиб, қуйидагиларни ёзади. «Американиклар шу нарсани яхши тушунишлари кераки, улар бутунлай гуноҳсиз бўлган кишиларни бомбалар билан қанчалик қириб ташламасин, бу коммунизмни тўхтата олмайди. Американик раҳбарлар ўз вақтида бошқаларга берилган сабоқдан хулоса чиқариб олиш вақти келди».

«Обсервер» журнали американик раҳбарлар «Вьетнамдан ўзларининг қуролли кучларини сўзсиз ва ҳеч қандай шартларсиз олиб чиқиб кетишлари керак», деб талаб қилади. (ТАСС).

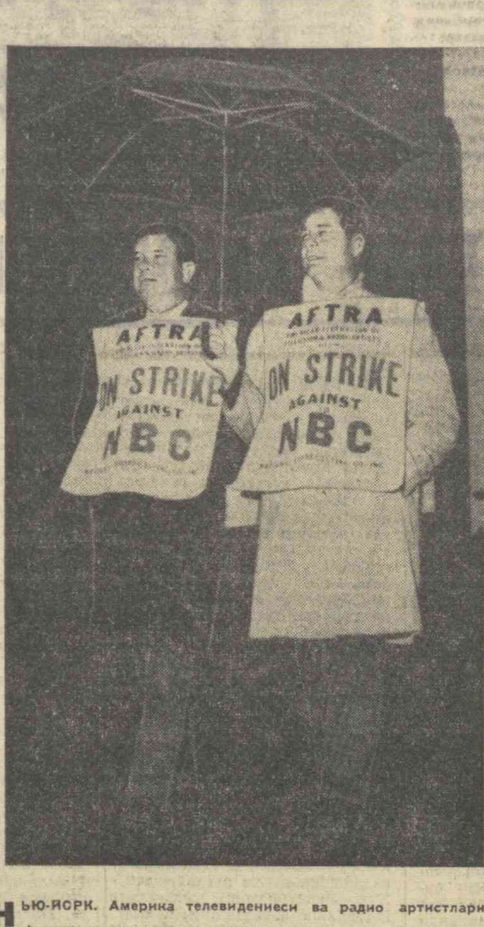

НЬЮ-ЙОРК. Америка телевидениеси ва радио артистлари федерациясининг аъзолари иш ташладилар. Радио станцияларнинг дикторлари, актёрлар ва федерациянинг бошқа аъзолари АҚШдаги йирик радио ва телевизион компанияларнинг биноларига норозилик билдириб келдилар. Улар иш ҳақининг оширилишини талаб қилишаётир. Суратда: Н Би Си компаниясининг шарҳловчилари Фрэнк Блер (чапда) ва Лоу Бода намойиш пайтида.

АП-ТАСС телефотоси.

НАШВИЛЛДА ИРҚИЙ ТЎҚНАШУВЛАР

НЬЮ-ЙОРК, 10 апрель. (ТАСС). Теннесси штатининг бош шаҳри — Нашвиллда зўр ирқий ғалаёнлар 2 кундан бери давом этмоқда. Полиция маҳаллий университетнинг негр студентини қамоққа олганидан сўнг ғалаёнлар бошланди. Университет шаҳарчасида намойиш қатнашчилари билан тўқнашувдан сўнг қутуриб кетган полиция кеча кечаси Нашвиллнинг негрлар яшайдиган маҳаллаларига бостириб кирди. 400 кишидан иборат полиция отрядлари студентларнинг баррикадаларига қараб ўт очди.

Тўқнашув натижасида 15 негр ярадор бўлиб, 40 таси қамоққа олинди. Штат маъмурлари намойишчиларга қарши миллий гвардия отрядларини қўймоқчи.

НЕФТЧИЛАРНИНГ ХАЛҚАРО КОНГРЕССИ ТАМОМ БЎЛДИ

МЕХИКО, 11 апрель. (ТАСС). Мехикода нефть масаласи юзасидан чақирилган VII халқаро конгресси тамом бўлди. Конгресснинг ишида 80 мамлакатнинг вакиллари қатнашди. Делегатлар нефть ва газ саноатининг бир қанча принципиал проблемаларини, нефть ва газ қазиб чиқариш масалаларини муҳокама қилдилар. Қудуқларни пармалаш янги технологияси разведка қилишнинг геофизик методлари, турбобурларнинг замонавий типларини қўлланиш усулларини ишлаб чиқишга катта эътибор берилди. Конгрессда қатнашган совет делегатлари пармалаш, нефтни қазиб чиқариш технологияси соҳасида эришилган муваффақиятлар ҳақида докладлар қилишди, шунингдек нефть геофизикаси, нефтни қайта ишлаш, уни бошқа жойларга юбориш соҳасидаги бир қанча принципиал масалаларни муҳокама қилишда иштирок қилдилар.

Конгресс қатнашчилари Мексика газ ва нефть саноати корхоналарида бўлиб, уларнинг иши билан танишдилар.

ДУШМАНГА ЗАРБА БЕРИЛМОҚДА

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнам Халқ армиясининг артиллерия қисмлари Американинг иккита ҳарбий самолётини шикастлантирдилар, деб хабар беради ВИА агентлиги.

Агентлик ўз хабарида маълум қиладики, шу куни Американинг ҳарбий кемалари Хатинь ва Нгеан вилоятларининг аҳоли зич яшайдиган соҳил районларини тўплардан ўққа тутдилар.

МЕҲНАТКАШЛАР ЎЗ ҲУҚУҚЛАРИ УЧУН КУРАШМОҚДАЛАР

ФРАНЦИЯ

ПАРИЖ. «Радиасета-Бель-Этуал» корхоналари жойлашган Лион район химия саноатининг маркази Сенфонда меҳнаткашларнинг жуда катта намойиши бўлиб ўтди. Шу корхонанинг кимёгар ишчилари иш ташлаганига бир ой бўлди. Мазкур компаниянинг тўқимачилари курашиб, ўзларининг иш ҳақларини оширишга эришган каби улар ҳам ўзларининг иш ҳақларини оширишни талаб қилмоқда. Намойишда Лиондаги «Берлие» автомобиль заводларининг беш минг ишчиси ва бошқа корхоналарнинг минглаб меҳнаткашлари қатнашди.

Франциянинг ғарбий районларидаги темир-руда ҳавзаси కончиларининг миллий кон-руда саноати конлари ёпиб қўйилаётганлигига қарши норозилик билдириб бошлаган забастовкаси давом этмоқда. Забастовкачилар қазилган рудаларни мамлакатнинг металлургия корхоналарига ва чет мамлакатларга юбортирмай, йўлни тўсиб қўймоқдалар. Хом ашё етишмаганлиги сабабли металлургия корхоналари ишлаб чиқаришни қисқартиришга мажбур бўлмоқдалар.

Хўжайинлар забастовкага жавобан ҳамма ишчиларни бир йўла ишдан бўшатмоқдалар. Мозель районидаги металлургия компанияларидан бирининг маъмурияти келаси душанбадан бошлаб уч минг ишчи ишдан бўшатилади ва қолган 1.500 ишчи икки баравар қисқартирилган иш ҳафтасига ўтказилиб, улар иш ҳақи шунга яраша камайтирилади, деб эълон қилди. Хўжайинлар забастовка сабабли конларда ишлаб чиқариш камайиб кетгани учун шундай чора кўрилди, демоқдалар.

Умумий меҳнат конфедерацияси ва Франция меҳнаткашлари демократик федерацияси касаба союзларининг меҳнаткашларга қарата чиқарган қўшма мурожаатида «хўжайинлар ишсизликдан фойдаланиб, ишчиларни кончиларга ғиж-ғижламоқчилар» дейилади. Бу касаба союз ташкилотлари хўжайинларнинг найрангини фош қилиб ташлаб, ишчиларни «оммавий ишдан бўшатиш эълон қилинган жойларнинг ҳаммасида корхоналарнинг биноларини эгаллаб олишга ва ўз талабларини қондиришга хўжайинларни мажбур этишга» даъват қилдилар.

Сен-Назердаги металлургия корхоналарининг ишчилари яна намойиш ўтказишди.

Забастовкаларда фақат хусусий корхоналарнинг ишчиларигина эмас, шу билан бирга национализация қилинган саноат корхоналарининг ишчилари ҳам қатнашмоқда. Мариньяндаги «Сюд авиасьон» авиация компаниясининг 2.500 дан кўпроқ ишчиси иш ҳақини кўпайтиришни талаб қилиб, забастовка ўтказди. Энг катта касаба союз бирлашмаларининг чақириғига жавобан 13 апрелдан 20 апрелгача меҳнаткашларнинг ўз ҳуқуқлари учун кураш ҳафталигини ўтказишга қарор қилинди. Бу ҳафталик мамлакатдаги авиация саноатининг деярли ҳамма корхоналарида ўтказилади.

ИТАЛИЯ

РИМ. Италия ғишт саноатидаги 80 минг ишчи янги меҳнат шартномаси тузиш тўғрисидаги ўзининг талабларини қувватлаб, 24 соатлик умуммиллий забастовка ўтказди.

Илмий тадқиқотлар миллий кенгашининг ходимлари меҳнат шароитини яхшилашни ва иш ҳақини оширишни талаб қилиб, 24 соатлик забастовка ташкил қилдилар.

Кастелламаредаги (Неаполь вилояти) кемасозлик корхоналарида забастовка бўлиб турибди. Бу корхоналарнинг ишчилари ўзларининг ўртоқларидан 213 киши ишдан бўшатилганлигига қарши норозилик билдириб, ишга чиқмаётирлар. Шаҳардаги дўкондорларнинг ҳаммаси кемасозлар билан бирдамлик изҳор қилиб, ўз магазинларини ёпиб қўйишди.

Казале Монферрато шаҳрида корхоналарнинг дарвозалари олдида ишчилар ҳеч кимни корхоналарга киритмай навбатчилик қилиб турибдилар, кўчалар ва майдонларда митинглар ва намойишлар ўтказилмоқда, иморатларнинг томларидан кўчаларга варақалар улоқтирилмоқда. Хўжайинлар ишлаб чиқаришни тўхтатиб қўяётганлигига, иш ҳақини қисқартираётганлигига ва ишчиларни кўплаб ишдан бўшатаётганликларига жавобан, меҳнаткашлар 24 соатлик умумий забастовка ўтказмоқдалар.

Генуядаги электр заводи ишчилари ҳам иш ташлади. Хўжайинлар ишчиларни иш ҳақини ошириш ва меҳнат шароитини яхшилаш тўғрисидаги талабларидан воз кечишга мажбур қилишга уринганликларига қарши меҳнаткашлар шу тариқа норозилик билдирмоқдалар.

ПОКИСТОН

ҚАРАЧИ. Покистондаги шарқий вилоят жут фабрикаларининг 115 минг ишчиси иш ташлаганига бир ойча бўлди. Ишчилар иш ҳақини оширишни ва меҳнат шароитини яхшилашни талаб қилиш билан бирга сиёсий талабларни ҳам қўймоқдалар.

Покистон Пресс Ассошиэйшн агентлигининг хабарида айтилишича, Даккадаги митингда қабул қилинган резолюцияда забастовкачилар мамлакатдаги фавқулодда ҳолатни бекор қилишни, сиёсий маҳбусларни қамоқдан бўшатишни талаб этганлар.

АРМИЯ САФИГА ЧАҚИРИЛУВЧИЛАР СОНИ ОРТИБ БОРМОҚДА

ВАШИНГТОН. Пентагон вакили шу йилнинг июнь ойида Америка ёшларидан 19.800 киши армия сафига чақирилади, деди.

АҚШ мудофаа министрлиги шундан кейинги ярим йил ичида армия сафига ҳар ойда тахминан 20 минг киши чақириб туриш ниятидадир. (ТАСС).

Американикларнинг Вьетнамдаги урушини қоралаётганлар кўпаймоқда

НЬЮ-ЙОРК, 10 апрель. (ТАСС). Вьетнамдаги урушга қарши чиқувчи демократик партия аъзоларининг сони ўтган йилдагига қараганда икки баравар кўпайди. Гэллап институтининг кейинги марта ўтказилган жамоат фикрини сўраш якуни мана шундан далолат беради. Шу сўроққа биноан, 10 та демократдан 4 таси ҳукуматнинг Вьетнамдаги сиёсатига қарши гапирган.

Сўроққа тутилган турли сиёсий қарашдаги американикларнинг 45 проценти АҚШнинг Вьетнамдаги сиёсатини қоралаб, 42 проценти уни маъқуллаган. Демократларнинг кўпчилиги ва сўроққа тутилган барча американикларнинг учдан иккиси ҳукумат Вьетнамдаги аҳвол тўғрисидаги барча фактларни Америка халқидан яширяпти, деб ҳисоблайдилар.

ХАЛҚАРО ФЕЛЬЕТОН

АГАР У ПРЕЗИДЕНТ БЎЛСА...

Собиқ актёр Рональд Риган ўтган йили ноябрь ойида АҚШнинг энг йирик штатларидан бири — Калифорниянинг губернатори бўлиб олди. Голливуд декорациялари орасида кучли шахсларнинг образини акс эттириш унинг жонига тегиб кетди шекилли, катта сиёсий ҳаётга, чинакам ҳокимиятга интилди. Унинг сайлов олди программаси шунчалик реакцион эдики, бу пулдорлар ва Америка «демократия»сининг энг пасткаш вакилларига ҳам ёқиб тушди. Риганнинг Калифорния ҳокимиятидаги дастлабки ҳатти-ҳаракатининг ўзи унинг чинакам афт-ангорини кўрсатиб қўйди.

Риганнинг дастлабки «савоб» ишларидан бири шу бўлдики, у Калифорния университетига ажратилган бюджетни қисқартди, университет ректори Кларк Керрни ишдан олди. Унинг бундан ҳам кўнгли тўлмади шекилли, яна бир найранг ўйлаб топди: студентларнинг Вьетнамдаги урушга қарши, Марказий разведка бошқармасининг майнабозликларига қарши намойишларга вақти бўлмасин деб ўқиш ва имтиҳонлар учун тўланадиган ҳақни ошириб қўйди, шўрлик студентларни Сан-Франциско ва Лос-Анжелосда қаҳвахоналарда официант, ҳамда кема ювувчи бўлиб ишлашга мажбур қилиб қўйди.

Бу томондан кўнгли тинчиган «ақлли» губернатор ўз штатидаги касалхоналар бюджетидан 30 миллион долларни қирқиб ташлади: мулкдорлар шундай ҳам доктор учун пул топишаверади, камбағаллар эса ўзларидан кўрсин деб хулоса чиқарди. Шундан сўнг Риганнинг яна бир «ютуғи» ҳақида гапиришга тўғри келади. У ўз штатидаги 18 та социал ёрдам марказини ёпиб қўйди. Социал ёрдам марказининг ходимлари губернаторнинг ҳокимиятга келгунига қадар асосан негрларнинг хароб кулбалари билан машғул бўлишган экан.

Экраннинг сўнган юлдузи ўз маъмурий аппаратини тузишда ҳам анча-мунча қатъият кўрсатди. Масалан, департаментнинг социал ишлар бўйича бошлиғи қилиб қўлбола бир адвокатни тайинлади. Сирасини айтганда, у умуман социал ёрдам кўрсатиш тартибини бутунлай тугатишни очиқдан-очиқ талаб қиларди. Ирқий камситишларга қарши чиқарилган қонуннинг бажарилишини назорат қилиб туришни ўтакетган ирқчига топширди. Қолган барча асосий лавозимларни молия олигархиясининг вакилларига топширди.

Бироқ, «серқуёш штат»да губернаторлик лавозимининг доиралари собиқ актёрни қаноатлантирмасди. Айтишларига қараганда, у ҳатто президентлик курсисига ўтириш учун зўр бериб урунаётган эмиш ва сайлов олди программасини тайёрлаётган эмиш. Лекин республика партиясининг бир вакили у ҳақда шундай деди: — Риганнинг президент бўлишига ҳали кўп бор.

Бироқ бошқа бир фикр ҳам бор. Республикачилар партиясининг 1968 йилда чақириладиган миллий съезди бу худбин шахснинг номзодини қўйиши мумкин деб тахмин қилинмоқда. Ҳар ҳолда бундан бир неча кун олдин артист — губернатор фил партиясининг бош «чавандоз»ларидан бири сифатида тилга олинибди.

Айтишларига қараганда, Риган ўзининг сайлов олди дастлабки нутқини режиссёрлар даврасида ўтказмоқчи эмиш.

Биз жаноб губернаторнинг дунё қарашлари билан озроқ бўлса ҳам ҳар ҳолда танишдик. Шунинг учун айтиш мумкинки, эҳтимол унинг сайлов олди программаси ҳақидаги нутқи тахминан шундай бўлса керак:

«Жаноб жентльменлар, Американинг бундан буёнги ҳаётий йўлининг тараққиёти биздан жуда кўп ва янги-янги куч-ғайратни талаб қилади. Биз дастлаб университетларнинг эшигини маҳкам қулфлаб қўйишимиз керак, чунки булар эркин фикрлар ва фитналарнинг ини, уясидир. Студентларни эса, солдатликка топширишимиз даркор. Шундай қилиб, бизнинг енгилмас армиямиз, биринчидан, интеллигентлар ҳисобига узлуксиз равишда таъминланиб турса, иккинчидан, ёшларимиз миясидаги барча тентакликлар Вьетнам чакалакзорларида так-туги билан йўқолади.

Соғлиқни сақлаш, маориф ва социал ишлар министрликларини тугатишимиз зарур. уларнинг функцияларини Ку-клукс-кланга топширамиз».

Собиқ кино қаҳрамони банкчи Цент-Долларсон томонга аста табассум билан букилиб, ўз нутқини давом эттирди: Менимча мулкдорларимиздан кўрилган фойда учун солиқлар олишни йўқ қилмоқ зарур, ишсизларга солиқ солиш ва негрларни қул қилишни жорий этишни мақбул деб ҳисоблайман».

Президентликка номзод губернатор сомиларнинг қарсакларидан сўнг ўзи мўлжаллаган лавозимлар тақсимоти рўйхатини ўқиб беради. У Марказий разведка бошқармасининг бошлиғи лавозимини эҳтимол АҚШнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги вакили — ҳозирги кунда Хелмс жосуслик идорасининг директори, биринчи даражали Америка кўппаги Жорж-Минига таклиф этса керак. Қўшма Штатларнинг Форт-Ноксдаги олтин запасларини Европага томон силжишдан ғоят эҳтиёт қилишни сариқ металлга ўчлиги жиҳатидан ном чиқарган, сенатдаги уччига чиққан порахўр Доддуга топширса керак.

«Барри Голдуотерни мен АҚШнинг Жанубий Вьетнамдаги қуролли кучларининг бош қўмондони қилиб тайинласам керак деб ўйлаяпман, негаки, Вьетнам Демократик Республикасини бомбардимон қилишнинг ажойиб планини ана шу жаноб олға сурдилар, у Жанубий Вьетнам чакалакзорларидаги дарахтларнинг бирорта баргини ҳам қўймай тўкаётган, одамларни ёппасига ўлдиришга режа тузган, Жонсон буйруқларини амалга оширишда фидокорлик кўрсатган киши бўладилар. Генерал Ускер «Жаҳон корпуси» фельдмаршаллигига, Алабама штатининг собиқ губернатори ирқчи Жорж Уоллес «Тараққиёт иттифоқи» бошлиғи мансабига, уруш тарғиботчиси кардинал Спеллман эса, Пентагоннинг маслаҳатчиси лавозимларига белгиланган.

Лекин, собиқ саҳна дала́си ўз программа нутқининг охирида шов-шувга сабаб бўладиган яна бир таклифини айтмоқчи: у АҚШ пойтахтини Вашингтондан Голливудга кўчириш ҳақида махсус декрет чиқаришга қарор қилганлигини маълум қилади...

...Оқ уй янги президентининг сайлов олди дастлабки нутқи айнан шундай бўладими, ёки бундан сал бошқачароқми, бу бизга номаълум. Ҳар ҳолда шундай савол туғилиши мумкин: у «серқуёш штат» маъмуриятининг бошлиғи лавозимида қолармикин, ёки «юқорироққа» кўтарилармикин? Чунки Калифорниянинг аччиқ сабоқлари, яъни бирор оддий американикка ҳатто оқиб турган сувни ҳам раво кўрмайдиган бир одам наҳотки президент бўлса!

И. СИНИЦИН,
(АПН).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО
БУГУН

КОСМОНАВТИКА КУНИ.

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Қўшиқлар (фазо лочинлари ҳақида), 9.30 — Симфоник асарлар, 10.10 — «Волга—Дон» (симфоник поэма), 10.30 — Концерт (Муқимий номли театр артистлари ижросида), 11.10 — Космонавтика байрами, 11.25 — Экран куйлари, 12.15 — Спорт, 12.30 — Топишмоқли концерт, 13.30 — «Табассум» ва «Аккорд» вокаль ансамбллари, 16.10 — Ўзбекистон композиторларининг янги асарлари, 17.00 — «Ёшлик» радиостанцияси. 18.10 — А. Глазунов. «Тантанали увертюра», 18.30 — Қўшиқлар, 19.00 — «Пахтакор» (Тошкент) — «Динамо» (Минск) командалари ўртасида футбол, 20.00 — Космонавтика кунига бағишланган кеча (Москва).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ
БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

КОСМОНАВТИКА КУНИ.

Ўзбек тилида: 16.55 — Эшиттиришлар программаси, 17.00 — Петя космосда (болалар учун). 17.30 — Концерт, 18.00 — Футбол. «Пахтакор» (Тошкент) — «Динамо» (Минск), танаффус вақтида телевизион янгиликлар, 19.45 — Суръат ва сифат (қишлоқ хўжалик ходимлари учун).

20.00 дан — Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.55 — Эшиттиришлар программаси, 18.00 — Ботир бўлишни истайман (болалар учун кинофильм), 18.10 — Телевизион янгиликлар, 18.20 — Космос ва планета: Ой ва ракета ҳақида (болалар учун), 18.45 — Старт олдидаги ўйлар (ҳужжатли фильм), 19.05 — Лаборатория — изланиш — ишлаб чиқариш (Телеочерк), 19.20 — Учувчи-космонавт А. Леонов расмлари, 19.40 — Меҳнат эстетикаси (эшиттириш) ва «Матбаачи овози» бадиий агитбригадасининг концерти.

Ўзбек тилида: 20.40 — Телевизион янгиликлар, 20.50 — Концерт (талабларга мувофиқ), 21.30 Онтябрь (киноленталар): Бой ила хизматчи (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 12/IV да Мирондолина, 13/IV да Лайли ва Мажнун.

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 12/IV да Вероналик икки йигит, 13/IV да Оқ кабутар.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 12/IV да Бағри тош, 13/IV да Қари қиз.

КИНО

Кавказ асираси — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЧАЙКА», «СПУТНИК», СОБИР РАҲИМОВ номли, «ВОСТОК», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Мен севган киши — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «МИР» (кундуз ва кечқурун).

Кеча, бугун, эртага — САНЪАТ САРОЙИ, «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

«Дербент» танкери (эрталаб соат 10, кундуз 4 ва кеч 9-45 минутда), Аляска тулкилари (кундуз 12. 2, кеч 6 ва 8 да) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Граф Монте-Кристо — «ФЕСТИВАЛЬ» (кундуз ва кечқурун).

Севги байрами — «ДРУЖБА» (1-залда тоқ соатларда).

Уч бақалоқ — «ЧАЙКА» (эрталаб соат 10, кундуз 12 ва кеч 10 да).

Ҳасан аравакаш — «МОСКВА» (эрталаб соат 10, кундуз 12 ва 2 да).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА
ҲАР КУНИ
2 бўлимдан иборат
КАТТА ЦИРК ТОМОШАЛАРИ
ҲИНДИСТОН ФИЛЛАРИ АТТРАКЦИОНИ

Ўргатувчилар: РСФСРда хизмат кўрсатган артист Александр Корнилов ва Анатолий Корниловлар.

Масхарабозлар группаси: Наровский, Аврамов, Баровой қатнашадилар.

Томоша кеч соат 7 яримда бошланади.

Якшанба кунлари уч марта: кундуз соат 12,3 ва кеч 7 яримда томоша кўрсатилади.

Билетлар сотилмоқда.

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР:

1967 йил 22 апрель эрталаб соат 10 да, Тошкент Политехника институтининг химия-технология факультети илмий совети мажлисида (Т. Шевченко кўчаси, 1-уй, акт зали) техника фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун:

С. Камолов «Молекуляр параметрларнинг ориентирланган карбозанжирли полимерларнинг структурали-механик хоссаларига таъсири» деган темада.

З. Салимов «Пульсацион тебранишларни қўлланилган ҳолатда ўсимлик ёғларини экстракция қилиш процессини татбиқ қилиш» деган темада.

Диссертациялар билан институт кутубхонасида танишиш мумкин (Навоий кўчаси, 13-уй).

1967 йил 26 апрель кундуз соат 2 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ботаника профили бўйича биология фанлари бўлими бирлашган илмий совети мажлисида (Гоголь кўчаси, 70-уй, конференц-зал) биология фанлари доктори деган илмий даражани олиш учун:

А. Имомалиев «Дефолиантлар ва уларнинг ғўзага физиологик таъсири» деган темада.

Диссертация билан академия кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

1967 йил 27 апрель кундуз соат 1 яримда, В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университетининг механика-математика факультети илмий совети мажлисида (К. Маркс кўчаси, 35-уй, 163-аудитория) физика-математика фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун:

Э. Н. Куценко «Яриммайдонлар назариясининг тасвирлар фазоларига баъзи татбиқлари» деган темада.

Диссертация билан университет кутубхонасида танишиш мумкин (Куйбишев кўчаси, 10-уй).

БАЛИҚ ОВЛАШ КОРХОНАЛАРИ ВА БАЛИҚЧИ-СПОРТСМЕНЛАР ДИҚҚАТИГА!

16 апрелдан 31 майгача

дарёларда, кўлларда, сув ҳавзалари ва бошқа сув омборларида балиқ овлашнинг ҳар қандай тури тақиқланади. Фақатгина балиқларни ҳимоя қилиш давлат органлари томонидан ажратилган махсус жойларда ҳаваскор-спортчиларга битта қармоқ билан тутиш рухсат этилади.

«Узбекрибвод» ҳовузлар бошқармаси.

НИЗОМИЙ НОМЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

дефектология мутахассислиги бўйича (олигофренопедагогика ва логопедия)

СИРТҚИ БЎЛИМГА
СТУДЕНТЛАР
ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқиш муддати 5 йил.

Ўрта маълумотли ва кириш имтиҳонларидан муваффақиятли ўтган кишилар қабул қилинади.

Ҳужжатлар 20 апрелдан 30 майгача қабул қилинади.

«БАШСАНТЕХГАЗМОНТАЖ» ТРЕСТИНИНГ

ТОШКЕНТ ҚУРИЛИШ-МОНТАЖ ПОЕЗДИ

Тошкентда ишлаш учун 7-10-синф ҳажмида маълумотли 18 дан 30 ёшгача бўлган эркакларни сантехника бўйича слесарлик

курсларига
ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Қабул қилинганлар ётоқхона ва стипендия билан таъминланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Чилонзор массиви, Қатортол кўчаси, «Россия» шаҳарчаси, телефон Ж-7-27-55 (№ 2, 11-троллейбуслар, 32, 48-автобусларнинг «Ётоқхона» остановкаси»).

«УЗКОНСЕРВТРЕСТ»НИНГ

республика консерва заводларида ишлаш учун бош бухгалтерлар, бош бухгалтер ўринбосарлари, меҳнат бўйича иқтисодчи, трестда ишлаш учун старший бухгалтер-ревизор

КЕРАК

Тошкент шаҳар, Луначарский шоссеси, 101-уй, кадрлар бўлимига мурожаат қилинсин.

В. И. Ленин номли Тошкент давлат университети коллективи проректор Ф. Н. Насриддиновга онаси

Саодат
ҲАСАНХУЖАЕВАНИНГ

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914. В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В32783. Партия турмуши — В33469. Марксизм-ленинизм назарияси ва партиявий пропаганда бўлими, халқаро ҳаёт — В34780. Совет қурилиши — В33253. Қишлоқ хўжалиги — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036. В37221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В33142. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В31216. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В33679. В33553. Иллюстрация — В34541. Маҳаллий ахборот — В30251. В30252. В30253. В30254. В30255. В30256. В30257. В30258. Ҳалқ траншиа — В35524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Хатлар — В30249. В30250.

№ А — 86. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64543. Р. 01725.